

Dokument s plenarne sjednice

A9-0178/2020

5.10.2020

IZVJEŠĆE

s preporukama Komisiji o sustavu građanskopravne odgovornosti za umjetnu inteligenciju
(2020/2014(INL))

Odbor za pravna pitanja

Izvjestitelj: Axel Voss

(Inicijativa – članak 47. Poslovnika)

SADRŽAJ

	Stranica
PRIJEDLOG REZOLUCIJE EUROPSKOG PARLAMENTA	3
PRILOG PRIJEDLOGU REZOLUCIJE: DETALJNE PREPORUKE ZA SASTAVLJANJE UREDBE EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA O ODGOVORNOSTI ZA RAD SUSTAVA UMJETNE INTELIGENCIJE.....	13
OBRAZLOŽENJE	33
MIŠLJENJE ODBORA ZA UNUTARNJE TRŽIŠTE I ZAŠTITU POTROŠAČA.....	37
MIŠLJENJE ODBORA ZA PROMET I TURIZAM	44
INFORMACIJE O USVAJANJU U NADLEŽNOM ODBORU	51
POIMENIČNO KONAČNO GLASOVANJE U NADLEŽNOM ODBORU	52

PRIJEDLOG REZOLUCIJE EUROPSKOG PARLAMENTA

s preporukama Komisiji o sustavu građanskopravne odgovornosti za umjetnu inteligenciju (2020/2014(INL))

Europski parlament,

- uzimajući u obzir članak 225. Ugovora o funkcioniranju Europske unije,
- uzimajući u obzir članke 114. i 169. Ugovora o funkcioniranju Europske unije,
- uzimajući u obzir Direktivu Vijeća 85/374/EEZ od 25. srpnja 1985. o približavanju zakona i drugih propisa država članica u vezi s odgovornošću za neispravne proizvode,
- uzimajući u obzir Direktivu 2005/29/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 11. svibnja 2005. o nepoštenoj poslovnoj praksi poslovnog subjekta u odnosu prema potrošaču na unutarnjem tržištu („Direktiva o nepoštenoj poslovnoj praksi”)¹ i Direktivu 2011/83/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 25. listopada 2011. o pravima potrošača², kao i ostala pravila o zaštiti potrošača,
- uzimajući u obzir Uredbu (EU) 2017/745 Europskog parlamenta i Vijeća od 5. travnja 2017. o medicinskim proizvodima³,
- uzimajući u obzir Uredbu Vijeća (EU) 2018/1488 od 28. rujna 2018. o osnivanju Zajedničkog poduzeća za europsko računalstvo visokih performansi⁴,
- uzimajući u obzir Direktivu (EU) 2019/770 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. svibnja 2019. o određenim aspektima ugovora o isporuci digitalnog sadržaja i digitalnih usluga⁵,
- uzimajući u obzir Međuinstitucijski sporazum o boljoj izradi zakonodavstva od 13. travnja 2016. i smjernice o boljoj regulativi⁶,
- uzimajući u obzir Prijedlog uredbe Europskog parlamenta i Vijeća od 6. lipnja 2018. o uspostavi programa Digitalna Europa za razdoblje 2021.–2027. (COM(2018)0434),
- uzimajući u obzir Komunikaciju Komisije od 25. travnja 2018. o umjetnoj inteligenciji za Europu (COM(2018)0237),
- uzimajući u obzir Komunikaciju Komisije od 7. prosinca 2018. o koordiniranom planu o umjetnoj inteligenciji (COM(2018)0795),

¹ SL L 149, 11.6.2005., str. 22.

² SL L 304, 22.11.2011., str. 64.

³ SL L 117, 5.5.2017., str. 1.

⁴ SL L 252, 8.10.2018., str. 1.

⁵ SL L 136, 22.5.2019., str. 1.

⁶ SL L 123, 12.5.2016., str. 1.

- uzimajući u obzir Komunikaciju Komisije od 8. travnja 2019. o izgradnji povjerenja u antropocentričnu umjetnu inteligenciju (COM(2019)0168),
- uzimajući u obzir izvješće Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru od 19. veljače 2020. o utjecaju umjetne inteligencije, interneta stvari i robotike na sigurnost i odgovornost (COM(2020)0064),
- uzimajući u obzir Bijelu knjigu Komisije od 19. veljače 2020. o umjetnoj inteligenciji – Europski pristup izvrsnosti i izgradnji povjerenja (COM(2020)0065),
- uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 16. veljače 2017. s preporukama Komisiji o pravilima građanskog prava o robotici⁷,
- uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 1. lipnja 2017. o digitalizaciji europske industrije⁸,
- uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 12. rujna 2018. o autonomnim oružanim sustavima⁹,
- uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 12. veljače 2019. o sveobuhvatnoj europskoj industrijskoj politici o umjetnoj inteligenciji i robotici¹⁰,
- uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 12. veljače 2020. o automatiziranim postupcima donošenja odluka: osiguravanje zaštite potrošača i slobodnog kretanja robe i usluga¹¹,
- uzimajući u obzir izvješće Stručne skupine na visokoj razini za umjetnu inteligenciju od 8. travnja 2019. pod nazivom „Etičke smjernice za pouzdanu umjetnu inteligenciju”,
- uzimajući u obzir izvješće Stručne skupine na visokoj razini za umjetnu inteligenciju od 8. travnja 2019. pod nazivom „Definicija umjetne inteligencije: glavne mogućnosti i discipline”,
- uzimajući u obzir izvješće Stručne skupine na visokoj razini za umjetnu inteligenciju od 26. lipnja 2019. pod nazivom „Preporuke za politiku i ulaganja za pouzdanu umjetnu inteligenciju”,
- uzimajući u obzir izvješće podskupine za nove tehnologije Stručne skupine za odgovornost i nove tehnologije pod naslovom „Odgovornost za umjetnu inteligenciju i druge digitalne tehnologije u nastajanju”,
- uzimajući u obzir informativno izvješće STOA-e Službe Europskog parlamenta za istraživanja iz lipnja 2016. o pravnim i etičkim promišljanjima u pogledu robotike,
- uzimajući u obzir studiju Glavne uprave Europskog parlamenta za unutarnju politiku iz listopada 2016. koju je naručio Odbor za pravna pitanja naslovljenu „Pravila europskog

⁷ SL C 252, 18.7.2018., str. 239.

⁸ SL C 307, 30.8.2018., str. 163.

⁹ SL C 433, 23.12.2019., str. 86.

¹⁰ Usvojeni tekstovi, P8_TA(2019)0081.

¹¹ Usvojeni tekstovi, P9_TA(2020)0032.

- građanskog prava o robotici”,
- uzimajući u obzir članke 47. i 54. Poslovnika,
 - uzimajući u obzir mišljenja Odbora za unutarnje tržište i zaštitu potrošača te Odbora za promet i turizam,
 - uzimajući u obzir izvješće Odbora za pravna pitanja (A9-0178/2020),
- A. budući da koncept „odgovornosti” ima važnu dvostruku ulogu u našem svakodnevnom životu: s jedne strane, osigurava da osoba koja je pretrpjela ozljedu ili štetu ima pravo tražiti i dobiti naknadu od strane za koju je dokazano da je odgovorna za tu ozljedu ili štetu te, s druge strane, pruža gospodarske poticaje fizičkim i pravnim osobama kako bi se izbjeglo da uopće dođe do nanošenja ozljede ili štete odnosno na temelju njihova ponašanja utvrđuje se izloženost riziku od plaćanja naknade;
- B. budući da svaki pravni okvir građanskopravne odgovornosti usmjeren na budućnost mora stvoriti povjerenje u pogledu sigurnosti, pouzdanosti i dosljednosti proizvoda i usluga, među ostalim u području digitalnih tehnologija, kako bi se uspostavila ravnoteža između učinkovite i pravedne zaštite potencijalnih žrtava ozljede ili štete i osiguranja dovoljnog manevarskog prostora kako bi poduzeća, a posebno mala i srednja poduzeća, mogla razviti nove tehnologije, proizvode ili usluge; budući da će to pomoći u izgradnji povjerenja i stvaranju stabilnosti za ulaganja; budući da bi u konačnici cilj svakog okvira odgovornosti trebao biti pružanje pravne sigurnosti svim stranama, bilo da je riječ o proizvođaču, operateru, oštećenoj osobi bilo da je riječ o ostalim trećim stranama;
- C. budući da se u pravnom sustavu države članice pravila o odgovornosti mogu prilagoditi za određene aktere ili se mogu postrožiti za određene aktivnosti; budući da objektivna odgovornost znači da se strana može smatrati odgovornom unatoč nepostojanju krivnje; budući da se u mnogim nacionalnim zakonima o odgovornosti za štetu tuženik smatra objektivno odgovornim ako rizik koji je taj tuženik stvorio za javnost, na primjer u slučaju automobila ili opasnih aktivnosti, ili rizik koji ne može kontrolirati, poput životinja, prouzroči ozljedu ili štetu;
- D. budući da bi svakom budućem zakonodavstvu Unije, čiji je cilj izričita dodjela odgovornosti u pogledu sustava umjetne inteligencije, trebali prethoditi analiza i savjetovanje s državama članicama o usklađenosti predloženog zakonodavnog akta s gospodarskim, pravnim i socijalnim uvjetima;
- E. budući da bi pitanje sustava građanskopravne odgovornosti za umjetnu inteligenciju trebalo biti predmet široke javne rasprave, uzimajući u obzir sve relevantne interese, a posebno etičke, pravne, gospodarske i socijalne aspekte, kako bi se izbjegli nesporazumi i neopravdani strahovi koje ta tehnologija može prouzročiti među građanima; budući da bi preduvjet za daljnje zakonodavne korake trebalo biti da se u okviru procjene učinka pažljivo ispituju posljedice svakog novog regulatornog okvira za sve sudionike;
- F. budući da pojam sustava umjetne inteligencije obuhvaća veliku skupinu različitih tehnologija, uključujući jednostavnu statistiku, strojno učenje i duboko učenje;

- G. budući da bi se upotrebom termina „automatizirano donošenje odluka” mogla izbjeći eventualna dvosmislenost pojma umjetne inteligencije; budući da „automatizirano donošenje odluka” podrazumijeva da korisnik prvobitno nekom subjektu djelomično ili u potpunosti delegira odluku korištenjem softvera ili usluge; budući da taj subjekt zatim koristi automatske modele donošenja odluka za izvršavanje radnje u ime korisnika ili za utjecanje na odluke korisnika o provedbi radnje.
- H. budući da određeni sustavi umjetne inteligencije predstavljaju znatne pravne izazove za postojeći okvir odgovornosti te bi mogli dovesti do situacija u kojima bi zbog njihove netransparentnosti moglo biti iznimno skupo ili čak nemoguće utvrditi tko je kontrolirao rizik povezan sa sustavom umjetne inteligencije odnosno kojim je kodom, unosom ili podatkom u konačnici prouzročeno štetno djelovanje; budući da bi ti faktori mogli otežati utvrđivanje veze između ozljede ili štete i ponašanja koje ju je prouzročilo, zbog čega žrtve možda neće dobiti odgovarajuću naknadu;
- I. budući da do pravnih izazova također dolazi zbog povezanosti između sustava umjetne inteligencije te ostalih sustava umjetne inteligencije i sustava koji ne obuhvaćaju umjetnu inteligenciju, njihove ovisnosti o vanjskim podacima, osjetljivosti na povrede kibersigurnosti te zbog dizajna sve autonomnijih sustava umjetne inteligencije koji, među ostalim, upotrebljavaju tehnike za strojno učenje i duboko učenje;
- J. budući da dobri etički standardi za sustave umjetne inteligencije u kombinaciji s čvrstim i pravednim postupcima naknade mogu pomoći u savladavanju tih pravnih izazova i uklanjanju rizika da će korisnici biti manje skloni prihvatiti tehnologiju u nastajanju; budući da pravedni postupci naknade znače da bi svaka osoba koja pretrpi štetu prouzročenu sustavima umjetne inteligencije ili čiju su materijalnu štetu prouzročili sustavi umjetne inteligencije trebala imati istu razinu zaštite u usporedbi sa slučajevima koji ne uključuju sustav umjetne inteligencije; budući da korisnik mora biti siguran da je potencijalna šteta koju prouzroče sustavi koji upotrebljavaju umjetnu inteligenciju pokrivena odgovarajućim osiguranjem i da postoji definiran pravni put za pravnu zaštitu;
- K. budući da je pravna sigurnost i jedan od ključnih uvjeta za dinamičan razvoj i inovacije u pogledu tehnologije koja se temelji na umjetnoj inteligenciji, a posebno za novoosnovana poduzeća, mikro poduzeća te mala i srednja poduzeća, i za njezinu praktičnu primjenu u svakodnevnom životu; budući da ključna uloga novoosnovanih poduzeća, mikro poduzeća te malih i srednjih poduzeća, posebno u europskom gospodarstvu, opravdava strogo razmjern pristup kako bi im se omogućili razvoj i inovacije;
- L. budući da raznolikost sustava umjetne inteligencije i različit raspon rizika koje predstavlja ta tehnologija komplicira rad na pronalasku jedinstvenog rješenja, prikladnog za cijeli spektar rizika; budući da bi u tom pogledu trebalo usvojiti pristup u kojem se pokusi, pilot-projekti i regulatorna sigurna okružja koriste za osmišljavanje razmjernih rješenja utemeljenih na dokazima kojima se po potrebi rješavaju pitanja specifičnih situacija i sektora;

Uvod

1. smatra da je izazov u vezi s uvođenjem sustava umjetne inteligencije u društvo, na

radna mjesta i u gospodarstvo jedno od najvažnijih pitanja u aktualnom političkom programu; budući da bi tehnologije koje se temelje na umjetnoj inteligenciji mogle i trebale pokušati poboljšati naše živote u gotovo svim sektorima, od osobne sfere, kao što su sektor prometa, personalizirano obrazovanje, pomoć ranjivim osobama, fitness programi i odobravanje kredita, do radnog okružja, kao što je na primjer olakšanje napornih i repetitivnih zadataka, i globalnih izazova poput klimatskih promjena, zdravstvene skrbi, prehrane i logistike;

2. čvrsto je uvjeren da je za učinkovito iskorištavanje prednosti i sprečavanje potencijalnih zlouporaba sustava umjetne inteligencije te za izbjegavanje regulatorne fragmentacije u Uniji, ključno jedinstveno zakonodavstvo utemeljeno na načelima i primjereno budućnosti za sve sustave umjetne inteligencije diljem EU-a; smatra da se prednost treba dati sektorskim propisima za cijeli niz mogućih primjena, ali da se čini da je potreban horizontalan i usklađen pravni okvir utemeljen na zajedničkim načelima kako bi se osigurala pravna jasnoća i uspostavili jednaki standardi diljem Unije te učinkovito zaštitile naše europske vrijednosti i građanska prava;
3. navodi da jedinstveno digitalno tržište treba biti potpuno usklađeno jer su za digitalnu sferu karakteristični brza prekogranična dinamika i međunarodni tokovi podataka; smatra da će Unija ostvariti ciljeve očuvanja digitalnog suvereniteta Unije i poticanja digitalnih inovacija u Europi samo dosljednim i zajedničkim pravilima koja su usklađena s kulturom inovacija;
4. primjećuje da je globalna utrka u umjetnoj inteligenciji već u tijeku i da bi Unija u njoj trebala imati vodeću ulogu iskorištavanjem svojeg znanstvenog i tehnološkog potencijala; snažno naglašava da se tehnološki razvoj ne smije ostvarivati nauštrb zaštite korisnika od štete koju mogu prouzročiti uređaji i sustavi koji upotrebljavaju umjetnu inteligenciju; potiče promicanje standarda Unije o građanskopravnoj odgovornosti na međunarodnoj razini;
5. čvrsto je uvjeren da bi se nova zajednička pravila za sustave umjetne inteligencije trebala usvojiti samo u obliku uredbe; smatra da je pitanje odgovornosti u slučajevima ozljede ili štete prouzročene sustavom umjetne inteligencije jedan od ključnih aspekata koje treba riješiti u tom okviru;

Odgovornost i umjetna inteligencija

6. smatra da nije potrebno potpuno preispitivanje funkcionalnih sustava odgovornosti, ali da složenost, povezanost, netransparentnost, osjetljivost, sposobnost promjene nakon ažuriranja, sposobnost samostalnog učenja i potencijalna autonomija sustava umjetne inteligencije, kao i mnoštvo uključenih aktera ipak predstavljaju znatan izazov za učinkovitost odredbi o okviru odgovornosti na nacionalnoj razini i razini Unije; smatra da su potrebne posebne i koordinirane prilagodbe sustava odgovornosti kako bi se izbjegla situacija u kojoj osobe koje pretrpe štetu ili čija je imovina oštećena ostanu bez naknade;
7. napominje da fizičke ili virtualne aktivnosti, uređaji ili procesi koje pokreću sustavi umjetne inteligencije mogu tehnički biti izravan ili neizravan uzrok ozljede ili štete iako su oni gotovo uvijek rezultat nečije izgradnje ili uvođenja sustava ili pak uplitanja u sustave; u tom pogledu primjećuje da sustavima umjetne inteligencije nije potrebno dati

pravnu osobnost; smatra da bi zbog netransparentnosti, povezanosti i autonomije sustava umjetne inteligencije u praksi bilo vrlo teško ili čak nemoguće utvrditi iza kojih konkretnih štetnih aktivnosti sustava umjetne inteligencije stoji specifična ljudska intervencija ili odluka u dizajnu; podsjeća da se, u skladu s općeprihvaćenim pojmovima odgovornosti, ta prepreka ipak može zaobići tako da u cijelom vrijednosnom lancu odgovorne budu različite osobe koje stvaraju, održavaju ili kontroliraju rizik povezan sa sustavom umjetne inteligencije;

8. smatra da se Direktiva o odgovornosti za proizvode tijekom više od 30 godina pokazala učinkovitim sredstvom za dobivanje naknade za štetu prouzročenu neispravnim proizvodom, ali da bi je ipak trebalo preispitati kako bi se prilagodila digitalnom svijetu i kako bi se savladali izazovi koje donose digitalne tehnologije u nastajanju, čime će se osigurati visoka razina stvarne zaštite potrošača, kao i pravna sigurnost za potrošače i poduzeća te istodobno izbjeći veliki troškovi i rizici za MSP-ove i novoosnovana poduzeća; apelira na Komisiju da ocijeni bi li Direktivu o odgovornosti za proizvode trebalo pretvoriti u uredbu kako bi se pojasnila definicija „proizvoda” tako što će utvrditi jesu li digitalni sadržaj i digitalne usluge obuhvaćeni njezinim područjem primjene te da razmotri prilagodbu pojmova kao što su „šteta”, „neispravnost” i „proizvođač”; smatra da bi za potrebe pravne sigurnosti u cijeloj Uniji, nakon preispitivanja Direktive o odgovornosti za proizvode, pojam „proizvođača” trebao uključivati proizvođače, razvojne programere, programere i pružatelje usluga, kao i pozadinske operatere; poziva Komisiju da razmotri temeljitu promjenu pravila kojima se uređuje teret dokazivanja za štetu prouzročenu digitalnim tehnologijama u nastajanju u jasno definiranim slučajevima i nakon odgovarajuće procjene; ističe da je važno zajamčiti da ažurirani akt Unije ostane ograničen na jasno utvrđene probleme za koje već postoje izvediva rješenja i da istodobno omogući obuhvaćanje budućeg tehnološkog razvoja, uključujući razvoj utemeljen na besplatnom softveru otvorenog koda; primjećuje da bi se Direktiva o odgovornosti za proizvode trebala i dalje upotrebljavati u pogledu odštetnih zahtjeva na temelju građanskopravne odgovornosti protiv proizvođača neispravnog sustava umjetne inteligencije kad se takav sustav smatra proizvodom na temelju te Direktive; naglašava da bi svako ažuriranje okvira odgovornosti za proizvode trebalo ići ruku pod ruku s ažuriranjem Direktive 2001/95/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 3. prosinca 2001. o općoj sigurnosti proizvoda¹² kako bi se zajamčilo da sustavi umjetne inteligencije uključuju načela integrirane sigurnosti;
9. smatra da postojeće pravo država članica u pogledu odgovornosti za štetu koja se temelji na krivnji u većini slučajeva nudi dovoljnu razinu zaštite za osobe koje pretrpe štetu koju je svojim uplitanjem prouzročila treća strana, kao što je haker, ili za osobe čiju je imovinu oštetila takva treća strana jer uplitanje obično predstavlja radnju koja se temelji na krivnji; primjećuje da se dodavanje pravila o odgovornosti radi dopune postojećeg nacionalnog prava u pogledu odgovornosti čini nužnim samo za posebne slučajeve, uključujući one u kojima se trećoj strani ne može ući u trag ili je treća strana ostala bez sredstava;
10. stoga smatra primjerenim da je u ovom izvješću naglasak na odštetnim zahtjevima na temelju građanskopravne odgovornosti protiv operatera sustava umjetne inteligencije;

¹² SL L 011, 15.1.2002., str. 4.

potvrđuje da je odgovornost operatera opravdana činjenicom da on kontrolira rizik povezan sa sustavom umjetne inteligencije, što je usporedivo s vlasnikom automobila; smatra da će zbog složenosti i povezanosti sustava umjetne inteligencije operater u mnogim slučajevima biti prva vidljiva kontaktna točka za oštećenu osobu;

Odgovornost operatera

11. smatra da bi pravila o odgovornosti koja uključuju operatera trebala obuhvaćati sav rad sustava umjetne inteligencije, bez obzira na to odvija li se taj rad fizički ili virtualno; primjećuje da primjena na javnim mjestima koja mnoge osobe izlaže riziku ipak predstavlja slučajeve koje je potrebno dodatno razmotriti; smatra da potencijalne žrtve ozljede ili štete često nisu svjesne rada i obično protiv operatera ne podnose odštetne zahtjeve na temelju ugovorne odgovornosti; primjećuje da bi u slučaju nastanka ozljede ili štete te osobe mogle samo podnijeti odštetni zahtjev koji se temelji na krivnji i da bi teško mogle dokazati krivnju operatera sustava umjetne inteligencije te stoga s tim povezani odštetni zahtjevi ne bi uspjeli;
12. smatra primjerenim da pojam operater obuhvaća pristupnog i pozadinskog operatera, sve dok potonji nije obuhvaćen Direktivom o odgovornosti za proizvode; primjećuje da bi pristupni operater trebao biti definiran kao fizička ili pravna osoba koja ima određeni stupanj kontrole nad rizikom povezanim s radom i funkcioniranjem sustava umjetne inteligencije te koja ostvaruje korist od njegova rada; navodi da bi pozadinski operater trebao biti definiran kao fizička ili pravna osoba koja kontinuirano utvrđuje značajke tehnologije, pruža podatke i ključnu uslugu pozadinske podrške te stoga ima i određeni stupanj kontrole nad rizikom povezanim s radom i funkcioniranjem sustava umjetne inteligencije; smatra da provedba kontrole znači svako djelovanje operatera koje utječe na rad sustava umjetne inteligencije, a time i na mjeru u kojoj treće strane izlaže njegovim potencijalnim rizicima; smatra da bi ta djelovanja mogla utjecati na rad sustava umjetne inteligencije od početka do kraja utvrđivanjem ulaznih i izlaznih podataka ili rezultata odnosno da bi mogla izmijeniti određene funkcije ili procese unutar sustava umjetne inteligencije;
13. primjećuje da bi mogle postojati situacije u kojima ima više od jednog operatera, na primjer pozadinski i pristupni operater; smatra da bi u tom slučaju svi operateri trebali imati solidarnu odgovornost i regresno pravo koje bi među sobom primijenili u odgovarajućim razmjerima; smatra da bi se razmjer odgovornosti trebao utvrditi prema stupnju kontrole operatera nad rizikom povezanim s radom i funkcioniranjem sustava umjetne inteligencije; smatra da je potrebno poboljšati sljedivost proizvoda kako bi se bolje identificirali sudionici u različitim fazama;

Različita pravila o odgovornosti za različite rizike

14. prepoznaje da je vrsta sustava umjetne inteligencije nad kojim operater provodi kontrolu jedan od odlučujućih faktora kad je riječ o odgovornosti; primjećuje da sustav umjetne inteligencije koji uključuje inherentan visoki rizik i djeluje autonomno potencijalno ugrožava širu javnost u mnogo većoj mjeri; smatra da se, na temelju pravnih izazova koje sustavi umjetne inteligencije predstavljaju za postojeće sustave građanskopravne odgovornosti, čini razumnim uspostaviti zajednički sustav objektivne odgovornosti za takve visokorizične autonomne sustave umjetne inteligencije; ističe da

bi se takav pristup koji se temelji na riziku i koji bi mogao obuhvaćati nekoliko razina rizika trebao temeljiti na jasnim kriterijima i odgovarajućoj definiciji visokog rizika te zajamčiti pravnu sigurnost;

15. smatra da sustav umjetne inteligencije predstavlja visok rizik kad njegov autonomni rad uključuje znatan potencijal da jednoj osobi ili više njih prouzroči štetu na nasumičan način koji nadilazi ono što se može očekivati; smatra da se pri utvrđivanju je li sustav umjetne inteligencije visokorizičan u obzir moraju uzeti i sektor u kojem se može očekivati nastanak znatnih rizika i priroda poduzetih aktivnosti; smatra da važnost potencijala ovisi o međudjelovanju između težine moguće štete, vjerojatnosti da će rizik prouzročiti ozljedu ili štetu i načina na koji se sustav umjetne inteligencije upotrebljava;
16. preporučuje da svi visokorizični sustavi umjetne inteligencije budu iscrpno navedeni u Prilogu predloženoj Uredbi; priznaje da bi, s obzirom na brz tehnološki razvoj i potrebno tehničko stručno znanje, Komisija trebala preispitati taj Prilog bez nepotrebne odgode, ali barem svakih šest mjeseci, i po potrebi ga izmijeniti delegiranim aktom; smatra da bi Komisija trebala blisko surađivati s novoosnovanim stalnim odborom, koji je sličan postojećem Stalnom odboru za prekursore ili Tehničkom odboru za motorna vozila, u kojima su nacionalni stručnjaci iz država članica i dionici; smatra da bi uravnoteženo članstvo u Stručnoj skupini na visokoj razini za umjetnu inteligenciju moglo poslužiti kao primjer za formiranje skupine dionika uz sudjelovanje stručnjaka za etiku te antropologa, sociologa i stručnjaka za mentalno zdravlje; također smatra da bi Europski parlament trebao imenovati savjetodavne stručnjake koji će savjetovati novoosnovani stalni odbor;
17. primjećuje da je razvoj tehnologija koje se temelje na umjetnoj inteligenciji izrazito dinamičan i sve brži; naglašava da je radi jamčenja odgovarajuće zaštite korisnika potreban ubrzani pristup kako bi se novi uređaji i sustavi, koji upotrebljavaju sustave umjetne inteligencije koji se pojavljuju na europskom tržištu, analizirali u pogledu potencijalnih rizika; preporučuje da se svi postupci s tim u vezi što više pojednostave; nadalje predlaže da procjena Komisije u vezi s tim predstavlja li sustav umjetne inteligencije visoki rizik započne istodobno kad i procjena sigurnosti proizvoda kako bi se spriječila situacija u kojoj je visokorizični sustav umjetne inteligencije već odobren za tržište, ali još nije klasificiran kao visokorizičan te stoga funkcionira bez obveznog osiguravateljskog pokrića;
18. primjećuje da bi Komisija trebala procijeniti kako bi istražna tijela mogla pristupiti prikupljenim, zabilježenim ili pohranjenim podacima o visokorizičnim sustavima umjetne inteligencije i koristiti te podatke u svrhu prikupljanja dokaza u slučaju ozljede ili štete prouzročene sustavom umjetne inteligencije te kako bi se mogla poboljšati sljedivost i mogućnost revizije takvih podataka, uzimajući pritom u obzir temeljna prava i pravo na privatnost;
19. navodi da bi u skladu sa sustavima objektivne odgovornosti država članica predložena Uredba trebala pokrivati samo povrede važnih zakonom zaštićenih prava, na primjer prava na život, zdravlje, tjelesni integritet i imovinu, te da bi se u toj Uredbi trebali utvrditi iznosi i opseg naknade, kao i rok zastare; smatra da bi predložena Uredba također trebala uključivati znatnu nematerijalnu štetu zbog koje nastaje provjerljiv ekonomski gubitak iznad praga usklađenog u pravu Unije o odgovornosti, kojim se

uspostavlja ravnoteža između pristupa pravosuđu oštećene osobe i interesa drugih uključenih osoba; apelira na Komisiju da ponovno ispita i uskladi pragove za naknadu štete u pravu Unije; smatra da bi Komisija trebala detaljno analizirati pravne tradicije u svim državama članicama i njihove postojeće nacionalne zakone kojima se odobrava naknada za nematerijalnu štetu kako bi ocijenila je li uključivanje nematerijalne štete u posebne zakonodavne akte koji se odnose na umjetnu inteligenciju potrebno i je li u suprotnosti s postojećim pravnim okvirom Unije ili potkopava nacionalno pravo država članica;

20. utvrđuje da bi sve aktivnosti, uređaji ili procesi, koje pokreću sustavi umjetne inteligencije koji su prouzročili štetu, ali nisu navedeni u Prilogu predloženoj Uredbi, trebali i dalje podlijevati odgovornosti na temelju krivnje; smatra da bi oštećena osoba ipak trebala imati koristi od pretpostavke krivnje od strane operatera, koji bi se trebao moći osloboditi odgovornosti pružanjem dokaza o tome da je postupao s dužnom pažnjom;
21. smatra da bi sustav umjetne inteligencije koji Komisija i novoosnovani stalni odbor još nisu ocijenili i koji stoga još nije klasificiran kao visokorizičan i nije uvršten na popis iz Priloga predloženoj Uredbi, iznimno od sustava predviđenog u stavku 20., ipak trebao podlijevati objektivnoj odgovornosti ako je prouzročio opetovane incidente koji su rezultirali ozbiljnom ozljedom ili štetom; primjećuje da bi u tom slučaju Komisija trebala bez nepotrebne odgode procijeniti i potrebu za preispitivanjem tog Priloga kako bi dotični sustav umjetne inteligencije dodala na popis; smatra da bi, ako nakon te procjene Komisija odluči taj sustav umjetne inteligencije uvrstiti na popis, to uključivanje trebalo imati retroaktivan učinak od trenutka kad je dokazan prvi incident prouzročen tim sustavom umjetne inteligencije, koji je rezultirao ozbiljnom ozljedom ili štetom;
22. traži od Komisije da procijeni jesu li na razini Unije potrebne pravne odredbe o ugovorima kako bi se spriječile ugovorne klauzule o isključenju odgovornosti, među ostalim u odnosima između poduzeća te između poduzeća i uprave;

Osiguranja i sustavi umjetne inteligencije

23. smatra da je pokriće odgovornosti jedan od ključnih faktora koji definira uspjeh novih tehnologija, proizvoda i usluga; primjećuje da je odgovarajuće pokriće odgovornosti također bitno kako bi javnost mogla imati povjerenje u novu tehnologiju unatoč potencijalu da oštećena osoba pretrpi štetu ili da se suoči s pravnim zahtjevima; istovremeno primjećuje da je taj regulatorni sustav usredotočen na potrebu za iskorištavanjem i poboljšavanjem prednosti sustava umjetne inteligencije, uz istodobno uvođenje čvrstih zaštitnih mjera;
24. smatra da bi, na temelju znatnog potencijala da prouzroči ozljedu ili štetu i uzimajući u obzir Direktivu 2009/103/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 16. rujna 2009. u odnosu na osiguranje od građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe motornih vozila i izvršenje obveze osiguranja od takve odgovornosti¹³, svi operateri visokorizičnih sustava umjetne inteligencije navedeni u Prilogu predloženoj Uredbi trebali imati osiguranje od odgovornosti; smatra da bi takav obavezan sustav osiguranja

¹³ SL L 263, 7.10.2009., str. 11.

za visokorizične sustave umjetne inteligencije trebao pokrivati iznose i opseg naknade utvrđene u predloženoj Uredbi; svjestan je činjenice da je takva tehnologija danas još vrlo rijetka jer pretpostavlja visok stupanj autonomnog donošenja odluka te da su stoga trenutne rasprave uglavnom usmjerene na budućnost; smatra da zbog nesigurnosti u pogledu rizika premije osiguranja ipak ne bi trebale biti previsoke, što predstavlja prepreku za istraživanja i inovacije;

25. smatra da mehanizam naknade na razini Unije, koji se financira javnim novcem, nije pravi način za uklanjanje potencijalnih nedostataka u osiguranju; smatra da nedostatak podataka o rizicima povezanim sa sustavima umjetne inteligencije u kombinaciji s nesigurnošću u pogledu budućeg razvoja sektoru osiguranja otežava osmišljavanje prilagođenih ili novih proizvoda osiguranja; smatra da bi potpuno prepuštanje razvoja obveznog osiguranja tržištu vjerojatno dovelo do univerzalnog pristupa za sve s nerazmjerno visokim premijama i pogrešnim poticajima, pri čemu bi se operateri poticali da se odluče za najjeftinije osiguranje, a ne za najbolje pokriće, te da bi ono moglo postati prepreka za istraživanja i inovacije; smatra da bi Komisija trebala blisko surađivati sa sektorom osiguranja kako bi se vidjelo kako se podaci i inovativni modeli mogu koristiti za osmišljavanje policia osiguranja koje nude odgovarajuće pokriće po pristupačnoj cijeni.

Završni aspekti

26. traži od Komisije da na temelju članka 225. Ugovora o funkcioniranju Europske unije podnese Prijedlog uredbe o odgovornosti za rad sustava umjetne inteligencije, slijedeći preporuke iz Priloga ovom dokumentu;
27. smatra da zatraženi prijedlog neće imati financijskih posljedica;
28. nalaže svojem predsjedniku da ovu Rezoluciju i priložene preporuke proslijedi Komisiji i Vijeću.

**PRILOG PRIJEDLOGU REZOLUCIJE:
DETALJNE PREPORUKE ZA SASTAVLJANJE UREDBE EUROPSKOG
PARLAMENTA I VIJEĆA O ODGOVORNOSTI ZA RAD SUSTAVA UMJETNE
INTELIGENCIJE**

A. NAČELA I CILJEVI PRIJEDLOGA

Ovo Izvješće bavi se važnim aspektom digitalizacije, koju oblikuju prekogranične aktivnosti, globalno tržišno natjecanje i ključni društveni faktori. Sljedeća načela trebala bi poslužiti kao smjernice:

1. Istinsko jedinstveno digitalno tržište potrebno je u potpunosti uskladiti s pomoću uredbe.
2. Novi pravni izazovi koje predstavlja razvoj sustava umjetne inteligencije moraju se savladati uspostavom maksimalne pravne sigurnosti duž lanca odgovornosti, među ostalim za proizvođača, operatera, oštećenu osobu te sve ostale treće strane.
3. Ne bi trebalo biti prekomjerne regulacije, a dodatna birokracija mora se spriječiti jer bi otežala europske inovacije u području umjetne inteligencije, posebno ako tehnologiju, proizvode ili usluge razvijaju mala i srednja poduzeća ili novoosnovana poduzeća.
4. Pravilima građanskopravne odgovornosti za umjetnu inteligenciju trebala bi se nastojati postići ravnoteža između zaštite građana, s jedne strane, i poslovnih poticaja za ulaganje u inovacije, a posebno u sustave umjetne inteligencije, s druge strane.
5. Umjesto zamjene funkcionalnih sustava odgovornosti trebalo bi provesti nekoliko potrebnih prilagodbi uvođenjem novih ideja usmjerenih na budućnost.
6. Budući Prijedlog uredbe i Direktiva o odgovornosti za proizvode dva su stupa zajedničkog okvira odgovornosti za sustave umjetne inteligencije za koje je potrebna bliska koordinacija i usklađivanje svih političkih aktera na razini Unije i nacionalnoj razini.
7. Građani bi trebali imati pravo na istu razinu zaštite i prava, bez obzira na to je li šteta prouzročena sustavom umjetne inteligencije odnosno nastaje li šteta fizički ili virtualno kako bi se ojačalo njihovo povjerenje u novu tehnologiju.
8. U budućem Prijedlogu uredbe u obzir bi trebala uzeti materijalna i nematerijalna šteta. Među ostalim, na temelju Komunikacije od 19. veljače 2020. o posljedicama umjetne inteligencije i robotike na sigurnost i odgovornost poziva se Europska komisija da temeljito analizira pravne tradicije u svim državama članicama te postojeće zakonodavne odredbe kojima se odobrava naknada za nematerijalnu štetu kako bi se ocijenilo je li uključivanje nematerijalne štete u budući Prijedlog uredbe

pravno utemeljeno i potrebno sa stajališta oštećene osobe. Na temelju trenutno dostupnih informacija Parlament smatra da bi trebalo uključiti znatnu nematerijalnu štetu ako je oštećena osoba pretrpjela priličan, znači provjerljiv ekonomski gubitak.

B. TEKST TRAŽENOG PRIJEDLOGA

Prijedlog

UREDBE EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA

o odgovornosti za rad sustava umjetne inteligencije

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov članak 114.,
uzimajući u obzir prijedlog Europske komisije,
nakon prosljeđivanja nacрта zakonodavnog akta nacionalnim parlamentima,
uzimajući u obzir mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora¹,
u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom²,
budući da:

- (1) Koncept „odgovornosti” ima važnu dvostruku ulogu u našem svakodnevnom životu: s jedne strane, osigurava da osoba koja je pretrpjela ozljedu ili štetu ima pravo tražiti naknadu od strane koja je odgovorna za tu ozljedu ili štetu te, s druge strane, pruža gospodarske poticaje osobama kako bi se izbjeglo da uopće dođe do nanošenja ozljede ili štete. Svaki okvir odgovornosti trebao bi nastojati stvoriti povjerenje u pogledu sigurnosti, pouzdanosti i dosljednosti proizvoda i usluga, među ostalim u području digitalnih tehnologija u nastajanju, kao što su umjetna inteligencija, internet stvari ili robotika, kako bi se uspostavila ravnoteža između učinkovite zaštite potencijalnih žrtava ozljede ili štete i osiguranja dovoljnog manevarskog prostora za razvoj novih tehnologija, proizvoda ili usluga.
- (2) Osobito na početku životnog ciklusa novih proizvoda i usluga, nakon testne faze, za korisnika i treće osobe postoji određeni stupanj rizika da nešto neće pravilno funkcionirati. Taj proces pokušaja i pogrešaka istodobno je ključan pokretač tehničkog napretka bez kojeg većina naših tehnologija ne bi postojala. Dosad su rizike koje prate nove proizvode i usluge na odgovarajući način ublažavali snažno zakonodavstvo o sigurnosti proizvoda i pravila o odgovornosti.
- (3) Razvoj umjetne inteligencije ipak predstavlja znatan izazov za postojeće okvire odgovornosti. Zbog netransparentnosti sustava umjetne inteligencije (element „crne kutije”) i brojnih aktera koji interveniraju u njihovu životnom vijeku njihova će upotreba u svakodnevnom životu dovesti do situacija u kojima će biti iznimno skupo ili čak nemoguće utvrditi tko je kontrolirao rizik primjene predmetnog sustava umjetne

¹ SL ...

² SL ...

inteligencije odnosno koji je kod ili unos prouzročio štetan rad. Taj je problem veći zbog povezanosti sustava umjetne inteligencije i ostalih sustava umjetne inteligencije i sustava koji ne obuhvaćaju umjetnu inteligenciju, ovisnosti o vanjskim podacima, osjetljivosti na povrede kibersigurnosti te sve veće autonomije sustava umjetne inteligencije koja je rezultat sposobnosti za strojno učenje i duboko učenje. Osim tih složenih značajki i mogućih ranjivosti, sustavi umjetne inteligencije mogli bi se upotrebljavati i za nanošenje ozbiljne štete, na primjer za ugrožavanje ljudskog dostojanstva te europskih vrijednosti i sloboda praćenjem pojedinaca protiv njihove volje, uvođenjem sustava društvenog bodovanja, donošenjem pristranih odluka o zdravstvenom osiguranju, dodjeljivanju kredita, sudskim nalogima, zapošljavanju ili poslu odnosno izgradnjom sustava smrtonosnog autonomnog oružja.

- (4) Važno je naglasiti da će prednosti uvođenja sustava umjetne inteligencije uvelike nadmašiti njegove nedostatke. Pomoći će u učinkovitijoj borbi protiv klimatskih promjena, poboljšanju zdravstvenih pregleda i radnih uvjeta, boljoj integraciji osoba s invaliditetom i starijih osoba u društvo te pružanju prilagođenih obrazovnih programa za sve vrste učenika. Dobrim etičkim standardima u kombinaciji sa solidnim i pravičnim postupkom naknade najbolje će se iskoristiti različite tehnološke mogućnosti i ojačati povjerenje građana u upotrebu sustava umjetne inteligencije te istodobno spriječiti štetni scenariji.
- (5) Potreban je i odgovarajući sustav odgovornosti kako bi se neutraliziralo kršenje sigurnosnih pravila. Međutim, sustavom odgovornosti utvrđenim u ovoj Uredbi u obzir se moraju se uzeti svi predmetni interesi. Pažljiva provjera posljedica svakog novog regulatornog okvira na mala i srednja poduzeća (MSP-ovi) i novoosnovana poduzeća preduvjet je za daljnje zakonodavne mjere. Ključna uloga koju ta poduzeća imaju u europskom gospodarstvu opravdava strogo razmjern pristup kako bi im se omogućili razvoj i inovacije. S druge strane, žrtve ozljede ili štete prouzročene sustavima umjetne inteligencije moraju imati pravo na pravnu zaštitu i punu naknadu za ozljedu ili štetu koje su pretrpjeli.
- (6) Sve potrebne promjene postojećeg pravnog okvira trebale bi početi pojašnjenjem da sustavi umjetne inteligencije nemaju pravnu osobnost ni ljudsku savjest te da je njihova jedina zadaća služiti čovječanstvu. Mnogi sustavi umjetne inteligencije nisu toliko različiti od ostalih tehnologija koje se ponekad temelje na još složenijem softveru. U konačnici, velika većina sustava umjetne inteligencije upotrebljava se za obavljanje trivijalnih zadaća bez rizika ili uz minimalne rizike za društvo. Upotrebom termina „automatizirano donošenje odluka” mogla bi izbjeći eventualna dvosmislenost pojma umjetne inteligencije. Taj termin opisuje situaciju u kojoj korisnik prvobitno nekom subjektu djelomično ili u potpunosti delegira odluku korištenjem softvera ili usluge. Taj subjekt zatim koristi automatske modele donošenja odluka za izvršavanje radnje u ime korisnika ili za utjecanje na odluke korisnika o provedbi radnje.
- (7) No postoje i sustavi umjetne inteligencije koji se razvijaju i uvode na kritičan način i

temelje se na tehnologijama kao što su neuronske mreže i procesi dubokog učenja. Zbog njihove netransparentnosti i autonomije moglo bi biti teško ući u trag konkretnim ljudskim odlukama koje su donesene u njihovu dizajnu ili radu. Operater takvog sustava umjetne inteligencije može na primjer tvrditi da je fizička ili virtualna aktivnost, uređaj ili proces koji je prouzročio ozljedu ili štetu bio izvan njegove kontrole jer je prouzročen autonomnim radom njegova sustava umjetne inteligencije. Osim toga, sam rad autonomnog sustava umjetne inteligencije ne bi trebao biti dovoljan razlog za prihvaćanje odštetnog zahtjeva. Kao rezultat toga, mogu postojati slučajevi odgovornosti u kojima bi raspodjela odgovornosti mogla biti nepravedna ili neučinkovita ili u kojima osoba koja pretrpi ozljedu ili štetu koju je prouzročio sustav umjetne inteligencije ne može dokazati krivnju proizvođača, uplitanje treće strane ili operatera te ostaje bez naknade štete.

- (8) Ipak, uvijek bi trebalo biti jasno da bi osoba koja stvara, održava ili kontrolira sustav umjetne inteligencije odnosno upliće se u taj sustav trebala biti odgovorna za ozljedu ili štetu koju prouzroči aktivnost, uređaj ili proces. To proizlazi iz općih i općeprihvaćenih koncepata odgovornosti u pravosuđu u skladu s kojima je osoba koja stvara ili održava rizik za javnost odgovorna ako taj rizik prouzroči ozljedu ili štetu te bi ga stoga trebala *ex ante* umanjiti ili *ex post* dati za njega naknadu. Stoga zbog razvoja sustava umjetne inteligencije nije potrebno u potpunosti preispitati pravila o odgovornosti u cijeloj Uniji. Posebne prilagodbe postojećeg zakonodavstva i uvođenje ispitanih i ciljanih novih odredbi bili bi dovoljni za suočavanje s izazovima povezanim s umjetnom inteligencijom kako bi se spriječila regulatorna fragmentacija i osiguralo usklađivanje zakonodavstva o građanskopravnoj odgovornosti u cijeloj Uniji u vezi s umjetnom inteligencijom.
- (9) Direktiva Vijeća 85/374/EEZ³ (Direktiva o odgovornosti za proizvode) pokazala se tijekom više od 30 godina učinkovitim sredstvom za dobivanje naknade za štetu prouzročenu neispravnim proizvodom. Stoga bi se trebala upotrebljavati i u pogledu odštetnih zahtjeva na temelju građanskopravne odgovornosti koje podnosi strana koja pretrpi ozljedu ili štetu protiv proizvođača neispravnog sustava umjetne inteligencije. U skladu s načelima Unije za bolju izradu zakonodavstva o svim potrebnim zakonodavnim prilagodbama trebalo bi raspravljati tijekom neophodnog preispitivanja te Direktive. Postojeće pravo država članica o odgovornosti za štetu koja se temelji na krivnji u većini slučajeva nudi dovoljnu razinu zaštite za osobe koje pretrpe ozljedu ili štetu koju je svojim uplitanjem prouzročila treća osoba jer to uplitanje obično predstavlja radnju koja se temelji na krivnji ako treća strana koristi sustave umjetne inteligencije da prouzroči štetu. Stoga bi u ovoj Uredbi naglasak trebao biti na odštetnim zahtjevima protiv operatera sustava umjetne inteligencije.
- (10) Odgovornost operatera u skladu s ovom Uredbom temelji se na činjenici da on ima

³ Direktiva Vijeća 85/374/EEZ od 25. srpnja 1985. o približavanju zakona i drugih propisa država članica u vezi s odgovornošću za neispravne proizvode (SL L 210, 7.8.1985., str. 29.).

određen stupanj kontrole nad rizikom povezanim s radom i funkcioniranjem sustava umjetne inteligencije, koji se može usporediti s onim vlasnika automobila. Što je sustav sofisticiraniji i autonomniji, to je veći učinak definiranja algoritama i utjecaja na njih, na primjer stalnim ažuriranjem. S obzirom na to da često postoji više od jedne osobe koja bi se na smislen način mogla smatrati „operaterom” sustava umjetne inteligencije, u skladu s ovom Uredbom „operaterom“ bi se trebali smatrati pristupni i pozadinski operater. Iako se općenito čini da je pristupni operater osoba koja „u prvom redu” odlučuje o upotrebi sustava umjetne inteligencije, zapravo bi pozadinski operater mogao imati viši stupanj kontrole nad operativnim rizicima. Ako se pozadinski operater smatra i „proizvođačem” kako je definiran u članku 3. Direktive o odgovornosti za proizvode, ta bi se Direktiva trebala na njega primjenjivati. Ako postoji samo jedan operater koji je ujedno i proizvođač sustava umjetne inteligencije, ova Uredba trebala bi imati prednost pred Direktivom o odgovornosti za proizvode.

- (11) Ako je korisnik, odnosno osoba koja upotrebljava sustav umjetne inteligencije, uključen u štetni događaj, on bi u skladu s ovom Uredbom trebao biti odgovoran samo ako se i taj korisnik smatra operaterom. U suprotnom, korisnik bi mogao biti odgovoran za štetu koja se temelji na krivnji prema podnositelju zahtjeva u mjeri u kojoj je krajnje nemarno ili namjerno doprinio riziku. Mjerodavna potrošačka prava korisnika trebala bi ostati neizmijenjena.
- (12) Ova Uredba trebala bi oštećenoj osobi omogućiti da podnese odštetne zahtjeve duž lanca odgovornosti i tijekom cijelog životnog ciklusa sustava umjetne inteligencije. Trebala bi u načelu obuhvaćati i sve sustave umjetne inteligencije, bez obzira na to odvija li se njihov rad fizički ili virtualno. Međutim, većina odštetnih zahtjeva na temelju ove Uredbe trebala bi se odnositi na slučajeve odgovornosti prema trećoj strani ako sustav umjetne inteligencije radi u javnom prostoru i riziku izlaže mnoge osobe. U toj situaciji oštećene osobe često nisu svjesne rada sustava umjetne inteligencije i nemaju nikakav ugovorni ili pravni odnos s operaterom. Stoga su te osobe zbog rada sustava umjetne inteligencije u situaciji u kojoj, u slučaju prouzročene ozljede ili štete, protiv operatera sustava umjetne inteligencije mogu podnijeti samo odštetne zahtjeve koji se temelje na krivnji, a istodobno iznimno teško mogu dokazati krivnju operatera.
- (13) Vrsta sustava umjetne inteligencije nad kojim operater provodi kontrolu jedan je od odlučujućih faktora. Sustav umjetne inteligencije koji sadrži visok rizik potencijalno ugrožava korisnika ili javnost u mnogo većoj mjeri i na nasumičan način koji nadilazi ono što se može očekivati. To znači da je na početku autonomnog rada sustava umjetne inteligencije većina potencijalno oštećenih osoba nepoznata i ne mogu se identificirati, kao što su osobe na javnom trgu ili u susjednoj kući, u usporedbi s radom sustava umjetne inteligencije koji obuhvaća konkretne osobe koje su propisno unaprijed pristale na njegovo uvođenje, na primjer kad je riječ o operaciji u bolnici ili prodajnoj prezentaciji u maloj trgovini. Utvrđivanje koliko je vjerojatno da će visokorizični sustav umjetne inteligencije prouzročiti ozljedu ili štetu ovisi o međudjelovanju između uporabne svrhe zbog koje je sustav umjetne inteligencije stavljen na tržište, načina na

koji se upotrebljava sustav umjetne inteligencije, težine moguće ozljede ili štete, stupnja autonomije u donošenju odluka koji može rezultirati štetom i vjerojatnosti da će se rizik ostvariti. Stupanj težine trebao bi se utvrditi na temelju relevantnih faktora kao što su opseg moguće štete koja proizlazi iz rada tog sustava za oštećene osobe, uključujući posebno učinke na temeljna prava, broj oštećenih osoba, ukupnu vrijednost potencijalne štete i štete za društvo u cjelini. Vjerojatnost da će se dogoditi ozljeda ili šteta trebala bi se utvrditi na temelju relevantnih faktora poput uloge algoritamskih izračuna u postupku donošenja odluka, složenosti odluke i reverzibilnosti učinaka. U konačnici, način upotrebe trebao bi ovisiti o relevantnim faktorima kao što su kontekst i sektor u kojem radi sustav umjetne inteligencije, o tome bi li taj sustav mogao imati pravne ili činjenične učinke na važna zakonom zaštićena prava oštećene osobe te mogu li se učinci razumno izbjeći.

- (14) Svi visokorizični sustavi umjetne inteligencije trebali bi biti iscrpno navedeni u Prilogu ovoj Uredbi. S obzirom na brz tehnički razvoj i razvoj tržišta u cijelom svijetu te tehničko stručno znanje koje je potrebno za odgovarajuće preispitivanje sustava umjetne inteligencije, Komisiji bi trebalo delegirati ovlast za donošenje delegiranih akata u skladu s člankom 290. Ugovora o funkcioniranju Europske unije u vezi s izmjenom ove Uredbe u pogledu vrsta sustava umjetne inteligencije koji predstavljaju visok rizik i ključnih sektora u kojima se upotrebljavaju. Na temelju definicija i odredbi iz ove Uredbe Komisija bi trebala bez nepotrebne odgode, ali barem svakih šest mjeseci, preispitati Prilog i po potrebi ga izmijeniti delegiranim aktima. Procjena Komisije u vezi s tim predstavlja li sustav umjetne inteligencije visoki rizik trebala bi početi istodobno kad i procjena sigurnosti proizvoda kako bi se spriječila situacija u kojoj je visokorizični sustav umjetne inteligencije već odobren za tržište, ali još nije klasificiran kao visokorizičan te stoga radi bez obveznog osiguravateljskog pokrića; Kako bi se poduzećima i istraživačkim organizacijama pružila dovoljna sigurnost za planiranje i ulaganja, izmjene u pogledu ključnih sektora trebale bi se provoditi samo svakih dvanaest mjeseci. Trebalo bi pozvati operatere da obavijeste Komisiju ako rade na novoj tehnologiji, proizvodima ili uslugama koji spadaju u jedan od postojećih ključnih sektora iz Priloga i koji bi se kasnije mogli smatrati visokorizičnim sustavom umjetne inteligencije.
- (15) Posebno je važno da Komisija tijekom svojeg pripremnog rada provede odgovarajuća savjetovanja sa svim relevantnim dionicima, uključujući ona na razini stručnjaka, te da se ta savjetovanja provedu u skladu s načelima utvrđenima u Međuinstitucijskom sporazumu o boljoj izradi zakonodavstva od 13. travnja 2016.⁴ Stalni odbor pod nazivom „Tehnički odbor za visokorizične sustave umjetne inteligencije” trebao bi Komisiji pružiti potporu pri redovitom preispitivanju u skladu s ovom Uredbom. Stalni odbor trebao bi se sastojati od predstavnika država članica i uravnoteženog odabira dionika, uključujući organizacije potrošača, udruge koje predstavljaju oštećene osobe,

⁴ SL L 123, 12.5.2016., str. 1.

predstavnike poduzeća različitih veličina i iz različitih sektora te istraživače i znanstvenike. Osobito, s ciljem osiguravanja ravnopravnog sudjelovanja u pripremi delegiranih akata, Europski parlament i Vijeće primaju sve dokumente istodobno kada i stručnjaci iz država članica te njihovi stručnjaci sustavno imaju pristup sastancima stručnih skupina Komisije i stalnog odbora pod nazivom „Tehnički odbor za visokorizične sustave umjetne inteligencije” koji se odnose na pripremu delegiranih akata.

- (16) Ovom bi se Uredbom trebale obuhvatiti ozljeda ili šteta po život, zdravlje, tjelesni integritet i imovinu, kao i znatna nematerijalna šteta koja rezultira provjerljivim ekonomskim gubitkom iznad praga usklađenog u pravu Unije o odgovornosti kojim se uspostavlja ravnoteža između pristupa pravosuđu oštećene osobe i interesa drugih uključenih osoba. Komisija bi trebala ponovno ispitati i uskladiti pragove za naknadu štete u pravu Unije. Znatnu nematerijalnu štetu trebalo bi tumačiti kao štetu zbog koje oštećena osoba trpi znatan gubitak, objektivno i dokazivo ugrožavanje njezinih osobnih interesa i ekonomski gubitak koji se izračunava uzimajući u obzir, na primjer, prosječne godišnje podatke o prošlim prihodima i druge relevantne okolnosti. Ovom bi se Uredbom bi se također trebali utvrditi iznos i opseg naknade te rok zastare za podnošenje odštetnog zahtjeva. Ovom bi se Uredbom trebala utvrditi znatno niža gornja granica naknade od one predviđene Direktivom o odgovornosti za proizvode jer se ona odnosi samo na ozljedu ili štetu pojedinca koja je rezultat jedinstvenog rada sustava umjetne inteligencije, dok se prijašnja odnosi na niz proizvoda ili čak proizvodnu liniju s istim nedostatkom.
- (17) Sve fizičke ili virtualne aktivnosti, uređaji ili procesi, koje pokreću sustavi umjetne inteligencije koji nisu navedeni kao visokorizični sustavi umjetne inteligencije u Prilogu ovoj Uredbi, trebali i dalje podlijevati odgovornosti na temelju krivnje, osim ako na snazi nisu stroži nacionalni zakoni i zakonodavstvo o zaštiti potrošača. U pogledu iznosa i opsega naknade te roka zastare trebali bi se i dalje primjenjivati nacionalni zakoni država članica, uključujući svu relevantnu sudsku praksu. Osoba koja pretrpi ozljedu ili štetu prouzročenu sustavom umjetne inteligencije koji nije na popisu visokorizičnih sustava umjetne inteligencije trebala bi imati koristi od pretpostavke krivnje operatera.
- (18) Dužna pažnja koja se može očekivati od operatera trebala bi biti razmjerna i. prirodi sustava umjetne inteligencije, ii. zakonom zaštićenom pravu potencijalno oštećene osobe, iii. potencijalnoj ozljedi ili šteti koju bi sustav umjetne inteligencije mogao prouzročiti i iv. vjerojatnosti takve štete. Stoga bi u obzir trebalo uzeti da operater može imati ograničeno znanje o algoritmima i podacima koji se upotrebljavaju u sustavu umjetne inteligencije. Treba pretpostaviti da je operater pri odabiru odgovarajućeg sustava umjetne inteligencije djelovao s dužnom pažnjom koja se od njega može razumno očekivati ako je odabrao sustav umjetne inteligencije koji je certificiran u skladu sa sustavom koji je sličan dobrovoljnom sustavu certificiranja koji je predvidjela

Komisija⁵. Treba pretpostaviti da je tijekom rada sustava umjetne inteligencije operater djelovao s dužnom pažnjom koja se od njega može razumno očekivati ako može dokazati da je stvarno i redovito nadzirao taj sustav tijekom njegova rada i obavijestio proizvođača o mogućim nepravilnostima tijekom rada. Za pretpostaviti je da je operater djelovao s dužnom pažnjom koja se od njega može razumno očekivati kad je riječ o održavanju operativne pouzdanosti ako je instalirao sva dostupna ažuriranja koja je dostavio proizvođač sustava umjetne inteligencije. Budući da razina znanja operatera može varirati ovisno o tome je li samo potrošač ili profesionalni korisnik, trebalo bi na odgovarajući način prilagoditi obveze dužne pažnje.

- (19) Kako bi se operateru omogućilo da dokaže da nije kriv ili kako bi se oštećenoj osobi omogućilo da dokaže postojanje krivnje, proizvođači bi trebali biti dužni surađivati s objema stranama, među ostalim, pružanjem dobro dokumentiranih informacija. Oba proizvođača s poslovnim nastanom unutar i izvan Unije trebala bi, osim toga, imati obvezu da unutar Unije imenuju predstavnika za odgovornost u pogledu umjetne inteligencije kao kontaktnu točku koja bi pružala odgovor na sve zahtjeve operatera, na način sličan službenicima za zaštitu podataka, kako je utvrđeno u članku 37. Uredbe (EU) 2016/679 Europskog parlamenta i Vijeća⁶, zastupniku proizvođača, kako je utvrđeno u članku 3. stavku 41. i članku 13. stavku 4. Uredbe 2018/858 Europskog parlamenta i Vijeća⁷ ili ovlaštenom zastupniku, kako je utvrđeno u članku 4. stavcima 2. i 5. Uredbe 2019/2020 Europskog parlamenta i Vijeća⁸.
- (20) Zakonodavac mora razmotriti rizike za odgovornost povezane sa sustavima umjetne inteligencije tijekom njihova cijelog životnog ciklusa, od razvoja do upotrebe i kraja životnog vijeka, uključujući gospodarenje otpadom i upravljanje recikliranjem. Uključivanje sustava umjetne inteligencije u proizvod ili uslugu predstavlja financijski rizik za poduzeća te će stoga znatno utjecati na sposobnost i mogućnosti za MSP-ove i novoosnovana poduzeća kad je riječ o osiguranju i financiranju njihovih istraživačko-razvojnih projekata temeljenih na novim tehnologijama. Stoga svrha odgovornosti nije samo zaštita važnih zakonom zaštićenih prava pojedinaca, nego i određivanje mogu li poduzeća, posebno MSP-ovi i novoosnovana poduzeća, prikupiti kapital, uvesti inovacije, provoditi istraživanja, i u konačnici ponuditi nove proizvode i usluge te vjeruju li potrošači u takve proizvode i usluge i jesu li ih spremni koristiti unatoč

⁵ Vidi stranicu 24. Bijele knjige Komisije od 19. veljače 2020. o umjetnoj inteligenciji – Europski pristup izvrsnosti i izgradnji povjerenja (COM(2020)0065).

⁶ Uredba (EU) 2016/679 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. travnja 2016. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage Direktive 95/46/EZ (Opća uredba o zaštiti podataka) (SL L 119, 4.5.2016., str. 1.).

⁷ Uredba (EU) 2018/858 Europskog parlamenta i Vijeća od 30. svibnja 2018. o homologaciji i nadzoru tržišta motornih vozila i njihovih prikolica te sustava, sastavnih dijelova i zasebnih tehničkih jedinica namijenjenih za takva vozila, o izmjeni uredbi (EZ) br. 715/2007 i (EZ) br. 595/2009 te o stavljanju izvan snage Direktive 2007/46/EZ (SL L 151, 14.6.2018., str. 1.).

⁸ Uredba (EU) 2019/1020 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. lipnja 2019. o nadzoru tržišta i sukladnosti proizvoda i o izmjeni Direktive 2004/42/EZ i uredbi (EZ) br. 765/2008 i (EU) br. 305/2011 (SL L 169, 25.6.2019., str. 1.).

potencijalnim rizicima i pravnim zahtjevima u vezi s takvim proizvodima i uslugama.

- (21) Osiguranje može pomoći u tome da se žrtvama zajamči stvarna naknada te da se objedine rizici svih osiguranih osoba. Jedan od faktora na kojima osiguravajuća društva temelje svoju ponudu proizvoda i usluga osiguranja je procjena rizika koja se temelji na pristupu dostatnim povijesnim podacima o odštetnim zahtjevima. Nedostupnost visokokvalitetnih podataka ili njihova loša kvaliteta mogli bi biti razlog zbog kojeg je na početku teško stvoriti proizvode osiguranja za nove tehnologije i tehnologije u nastajanju. Međutim, veći pristup i optimizacija upotrebe podataka dobivenih novim tehnologijama, zajedno s obvezom pružanja dobro dokumentiranih informacija, poboljšat će sposobnost osiguravatelja da oblikuju model rizika u nastajanju i potaknu razvoj inovativnijeg pokrića.
- (22) S obzirom na to da nedostaju povijesni podaci o odštetnim zahtjevima, trebalo bi istražiti kako i pod kojim uvjetima odgovornost može biti osigurana, s ciljem povezivanja osiguranja s proizvodom, a ne s odgovornom osobom. Već postoje proizvodi osiguranja koji se razvijaju po područjima i po pokriću paralelno s razvojem tehnologije. Mnogi osiguravatelji specijalizirani su za određene segmente tržišta (npr. za mala i srednja poduzeća) ili za pružanje pokrića za određene vrste proizvoda (npr. za električnu robu), što znači da obično postoji proizvod osiguranja dostupan osiguraniku. Međutim, teško je zamisliti univerzalno rješenje, a tržištu osiguranja trebat će vremena za prilagodbu. Komisija bi trebala blisko surađivati s tržištem osiguranja u cilju razvoja inovativnih proizvoda osiguranja kojima bi se mogao premostiti jaz u osiguranju. U iznimnim slučajevima, kao što je događaj koji je prouzročio kolektivnu štetu, kojima naknada znatno premašuje maksimalne iznose utvrđene u ovoj Uredbi, trebalo bi potaknuti države članice da na ograničeno razdoblje uspostave poseban kompenzacijski fond za rješavanje posebnih potreba povezanih s takvim slučajevima. Posebni kompenzacijski fondovi mogli bi se uspostaviti i za pokrivanje iznimnih slučajeva u kojima sustav umjetne inteligencije, koji još nije klasificiran kao visokorizičan sustav umjetne inteligencije, a time ni osiguran, uzrokuje ozljedu ili štetu. Kako bi se osigurala pravna sigurnost i ispunila obveza obavješćivanja svih potencijalno oštećenih osoba, postojanje posebnog kompenzacijskog fonda, kao i uvjeti za ostvarivanje koristi od njega, trebali bi se objaviti na jasan i sveobuhvatan način.
- (23) Iznimno je važno da sve buduće izmjene ove Uredbe budu popraćene nužnim preispitivanjem Direktive o odgovornosti za proizvode kako bi se na sveobuhvatan i dosljedan način preispitali i zajamčili prava i obveze svih uključenih stranaka u cijelom lancu odgovornosti. Za uvođenje novog sustava odgovornosti za operatere sustava umjetne inteligencije potrebno je usko usklađivanje odredbi ove Uredbe i revizije Direktive o odgovornosti za proizvode u pogledu sadržaja i pristupa kako bi zajedno činile dosljedan okvir odgovornosti za sustave umjetne inteligencije, čime bi se uravnotežili interesi proizvođača, operatera, potrošača i oštećene osobe u pogledu rizika od odgovornosti i relevantnih mehanizama naknade. Stoga je u svim dijelovima

zakonodavstva potrebno prilagoditi, pojednostavniti i usporedno predvidjeti definicije sustava umjetne inteligencije, pristupnog i pozadinskog operatera, proizvođača, greške, proizvoda i usluge.

- (24) S obzirom na to da ciljevi ove Uredbe, odnosno stvaranje jedinstvenog pristupa na razini Unije usmjerenog na budućnost kojim se utvrđuju zajednički europski standardi za europske građane i poduzeća te osiguravanje dosljednosti prava i pravne sigurnosti u cijeloj Uniji te izbjegavanje fragmentacije jedinstvenog digitalnog tržišta, koje bi ugrozilo cilj očuvanja digitalnog suvereniteta, kao i osiguravanje dosljednosti poticanja digitalnih inovacija u Europi i jamčenja visoke razine zaštite građanskih i potrošačkih prava, iziskuju potpunu usklađenost režima odgovornosti za sustave umjetne inteligencije. S obzirom na to da zbog brzih tehnoloških promjena, prekograničnog razvoja i uporabe sustava umjetne inteligencije, a naposljetku i zbog proturječnih zakonodavnih pristupa diljem Unije države članice ne mogu dostatno ostvariti te ciljeve, nego se zbog opsega i učinka djelovanja oni mogu bolje ostvariti na razini Unije. Unija može donijeti mjere u skladu s načelom supsidijarnosti utvrđenim u članku 5. Ugovora o Europskoj uniji. U skladu s načelom proporcionalnosti utvrđenim u tom članku, ova Uredba ne prelazi ono što je potrebno za ostvarivanje tog cilja,

DONIJELI SU OVU UREDBU:

Poglavlje I.

Opće odredbe

Članak 1.

Predmet

Ovom se Uredbom utvrđuju pravila za odštetne zahtjeve fizičkih i pravnih osoba na temelju građanskopravne odgovornosti protiv operatera sustava umjetne inteligencije.

Članak 2.

Područje primjene

1. Ova se Uredba primjenjuje na području Unije ako su fizička ili virtualna aktivnost, uređaj ili proces koje pokreće sustav umjetne inteligencije prouzročili ozljedu ili štetu za život, zdravlje, tjelesni integritet fizičke osobe, imovinu fizičke ili pravne osobe ili znatnu nematerijalnu štetu koja je rezultirala provjerljivim ekonomskim gubitkom.
2. Svaki sporazum između operatera sustava umjetne inteligencije i fizičke ili pravne osobe koja pretrpi ozljedu ili štetu zbog sustava umjetne inteligencije kojim se zaobilaze ili ograničavaju prava i obveze utvrđeni u ovoj Uredbi, sklopljen prije ili nakon nastanka ozljede ili štete, smatra se ništavim u pogledu prava i obveza utvrđenih ovom Uredbom.
3. Ovom se Uredbom ne dovode u pitanje dodatni odštetni zahtjevi na temelju odgovornosti koji proizlaze iz ugovornih odnosa, kao i propisa o odgovornosti za proizvode, zaštiti potrošača, antidiskriminaciji, zaštiti radnika i okoliša, između operatera i fizičke ili pravne osobe koja je pretrpjela ozljedu ili štetu zbog sustava umjetne inteligencije i koji se mogu podnijeti protiv operatera u skladu s pravom Unije ili nacionalnim pravom.

Članak 3.

Definicije

Za potrebe ove Uredbe primjenjuju se sljedeće definicije:

- (a) „sustav umjetne inteligencije” znači sustav koji se temelji na softveru ili je ugrađen u hardverske uređaje i koji prikazuje ponašanje kojim se simulira inteligencija, među ostalim, prikupljanjem i obradom podataka, analizom i tumačenjem njegova okruženja te djelovanjem, uz određeni stupanj autonomije, kako bi se postigli određeni ciljevi;
- (b) „autonoman” znači sustav umjetne inteligencije koji radi na temelju tumačenja određenih ulaznih podataka koristeći se unaprijed zadanim uputama, a da pritom njima nije ograničen, unatoč tome što je njegovo ponašanje ograničeno zadanim ciljem i usmjereno na ostvarivanje tog cilja i drugim relevantnim odrednicama u pogledu dizajna za koje se odlučio njegov programer;
- (c) „visoki rizik” znači znatan potencijal autonomno djelujućeg sustava umjetne

inteligencije da jednoj osobi ili više njih nasumično prouzroči ozljedu ili štetu te da nadilazi ono što se može razumno očekivati; važnost tog potencijala ovisi o međudjelovanju između težine moguće ozljede ili štete, stupnja autonomije u donošenju odluka, vjerojatnosti nastanka rizika i načina i konteksta na koji se upotrebljava sustav umjetne inteligencije;

(d) „operater” znači pristupni i pozadinski operater dokle god odgovornost potonjeg već nije obuhvaćena Direktivom 85/374/EEZ;

(e) „pristupni operater” znači fizička ili pravna osoba koja ima određeni stupanj kontrole nad rizikom povezanim s radom i funkcioniranjem sustava umjetne inteligencije te koja ostvaruje korist od njegovog rada;

(f) „pozadinski operater” znači svaka fizička ili pravna osoba koja kontinuirano utvrđuje značajke tehnologije te pruža podatke i ključnu uslugu pozadinske podrške te stoga ima i određeni stupanj kontrole nad rizikom povezanim s radom i funkcioniranjem sustava umjetne inteligencije;

(g) „kontrola” znači svako djelovanje operatera koje utječe na rad sustava umjetne inteligencije, a time i na mjeru u kojoj operater izlaže treće strane mogućim rizicima povezanim s radom i funkcioniranjem sustava umjetne inteligencije; takva bi djelovanja mogla utjecati na rad u svim fazama utvrđivanjem ulaznih i izlaznih podataka ili rezultata ili izmijeniti određene funkcije ili procese unutar sustava umjetne inteligencije; stupanj u kojem su ti aspekti rada sustava umjetne inteligencije zadani tim djelovanjem ovisi o razini utjecaja koji operater ima nad rizikom povezanim s radom i funkcioniranjem sustava umjetne inteligencije;

(h) „oštećena osoba” znači svaka osoba koja pretrpi ozljedu ili štetu prouzročenu fizičkom ili virtualnom aktivnošću, uređajem ili procesom koje pokreće sustav umjetne inteligencije, a koja nije operater tog sustava umjetne inteligencije;

(i) „ozljeda ili šteta” znači štetne posljedice koje utječu na život, zdravlje, tjelesni integritet fizičke osobe, imovinu fizičke ili pravne osobe ili uzrokuju znatnu nematerijalnu štetu koja rezultira provjerljivim ekonomskim gubitkom;

(j) „proizvođač” znači proizvođač kako je definiran u članku 3. Direktive Vijeća 85/374/EEZ⁹.

Poglavlje II.

Visokorizični sustavi umjetne inteligencije

Članak 4.

Objektivna odgovornost za visokorizične sustave umjetne inteligencije

1. Operater visokorizičnog sustava umjetne inteligencije objektivno je odgovoran za svaku

⁹ Direktiva Vijeća 85/374/EEZ od 25. srpnja 1985. o približavanju zakona i drugih propisa država članica u vezi s odgovornošću za neispravne proizvode (SL L 210, 7.8.1985., str. 29.).

ozljedu ili štetu prouzročenu fizičkom ili virtualnom aktivnošću, uređajem ili procesom koje pokreće taj sustav umjetne inteligencije.

2. Svi visokorizični sustavi umjetne inteligencije i svi ključni sektori u kojima se upotrebljavaju navedeni su u Prilogu ovoj Uredbi. Komisija je ovlaštena donositi delegirane akte u skladu s člankom 13. kako bi izmijenila taj iscrpni popis na sljedeće načine:

- (a) uvrštavanjem novih vrsta visokorizičnih sustava umjetne inteligencije i ključnih sektora u kojima se uvode;
- (b) brisanjem vrsta sustava umjetne inteligencije za koje se smatra da više ne predstavljaju visok rizik i/ili
- (c) izmjenom ključnih sektora za postojeće visokorizične sustave umjetne inteligencije.

Svaki delegirani akt o izmjeni Priloga stupa na snagu šest mjeseci nakon njegova donošenja. Pri određivanju novih visokorizičnih sustava umjetne inteligencije i/ili ključnih sektora koje treba uvrstiti na popis u Prilogu s pomoću delegiranih akata, Komisija u potpunosti uzima u obzir kriterije utvrđene u ovoj Uredbi, a posebno one navedene u članku 3. točki (c).

3. Operateri visokorizičnih sustava umjetne inteligencije ne mogu se osloboditi odgovornosti tvrdeći da su djelovali s dužnom pažnjom ili da je ozljeda ili šteta prouzročena autonomnom aktivnošću, uređajem ili procesom koje pokreće njihov sustav umjetne inteligencije. Operateri nisu odgovorni ako je ozljeda ili šteta prouzročena višom silom.

4. Pristupni operater visokorizičnog sustava umjetne inteligencije osigurava da su operacije sustava umjetne inteligencije obuhvaćene osiguranjem od odgovornosti koje je primjereno u odnosu na iznose i opseg naknade predviđene člancima 5. i 6. ove Uredbe. Pozadinski operater osigurava da su njegove usluge obuhvaćene osiguranjem od poslovne odgovornosti ili odgovornosti za proizvod koje je primjereno u odnosu na iznose i opseg naknade predviđene člancima 5. i 6. ove Uredbe. Ako se smatra da sustavi obveznog osiguranja pristupnog i pozadinskog operatera koji su već na snazi u skladu s drugim nacionalnim pravom ili pravom Unije ili postojećim dobrovoljnim fondovima korporativnog osiguranja pokrivaju rad sustava umjetne inteligencije ili pruženu uslugu, obveza ugovaranja osiguranja za sustav umjetne inteligencije ili pruženu uslugu u skladu s ovom Uredbom smatra se ispunjenom uz uvjet da relevantno postojeće obvezno osiguranje ili dobrovoljni fondovi korporativnog osiguranja pokrivaju iznose i opseg naknade predviđene u člancima 5. i 6. ove Uredbe.

5. Ova Uredba ima prednost pred nacionalnim sustavima odgovornosti u slučaju proturječne klasifikacije objektivne odgovornosti sustava umjetne inteligencije.

Članak 5.

Iznos naknade

1. Operater visokorizičnog sustava umjetne inteligencije koji se smatra odgovornim za

ozljedu ili štetu u skladu s ovom Uredbom nadoknađuje:

- (a) iznos do najviše dva milijuna EUR u slučaju smrti ili štete za zdravlje ili tjelesni integritet oštećene osobe kao rezultat operacije visokorizičnog sustava umjetne inteligencije;
- (b) iznos do najviše jednog milijuna EUR u slučaju znatne nematerijalne štete koja rezultira provjerljivim ekonomskim gubitkom ili štete nanosene imovini, među ostalim i kad je oštećeno nekoliko dijelova imovine oštećene osobe kao rezultat jedne operacije jednog visokorizičnog sustava umjetne inteligencije; ako je oštećena osoba podnijela odštetni zahtjev na temelju ugovorne odgovornosti i protiv operatera, u skladu s ovom Uredbom ne isplaćuje se naknada ako je ukupan iznos materijalne štete nanosene imovini ili znatne nematerijalne štete manji od [500 EUR]¹⁰.

2. Ako kombinirana naknada koja se isplaćuje nekoliko osoba koje su pretrpjele ozljedu ili štetu prouzročenu istog visokorizičnog sustava umjetne inteligencije premašuje maksimalne ukupne iznose predviđene u stavku 1., iznosi koji se isplaćuju svakoj osobi smanjuju se razmjerno tako da kombinirana naknada ne premašuje maksimalne iznose utvrđene u stavku 1.

Članak 6.

Opseg naknade

1. U sklopu iznosa utvrđenog u članku 5. stavku 1. točki (a) naknada koju isplaćuje operater koji se smatra odgovornim u slučaju tjelesne ozljede nakon koje je uslijedila smrt oštećene osobe izračunava se na temelju troškova liječenja koje je dotična osoba primila prije smrti i na temelju novčane štete nastale prije njezine smrti zbog prestanka ili smanjene sposobnosti zarađivanja ili povećanja njezinih potreba prije smrti tijekom razdoblja dok je bila ozlijeđena. Osim toga, odgovorni operater nadoknađuje troškove pogreba preminule oštećene osobe stranci koja je odgovorna za pokrivanje tih troškova.

Ako je oštećena osoba u trenutku događaja koji je prouzročio štetu koja je dovela do njezine smrti bila u vezi s trećom stranom te je imala pravnu obvezu uzdržavati tu treću stranu, odgovorni operater nadoknađuje štetu trećoj strani plaćanjem naknade za uzdržavanje u mjeri u kojoj bi je dotična osoba bila obvezna plaćati, tijekom razdoblja koje odgovara prosječnom očekivanom životnom vijeku osobe njezine dobi i općeg profila. Operater također nadoknađuje štetu trećoj osobi ako je u trenutku događaja koji je prouzročio smrt treća osoba bila začeta, ali još nije bila rođena.

2. U sklopu iznosa utvrđenog u članku 5. stavku 1. točki (b) naknada koju isplaćuje operater koji se smatra odgovornim u slučaju štete za zdravlje ili tjelesni integritet oštećene osobe obuhvaća nadoknadu troškova povezanog liječenja kao i nadoknadu svake novčane štete koju dotična osoba pretrpjela kao posljedicu privremenog prekida, smanjenja ili trajnog gubitka

¹⁰ Iznos revidira Europska komisija u skladu sa stavkom 16. prijedloga rezolucije.

sposobnosti zarađivanja ili posljedičnog, liječnički potvrđenog povećanja svojih potreba.

Članak 7.

Rok zastare

1. Na odštetne zahtjeve na temelju građanskopravne odgovornosti podnesene u skladu s člankom 4. stavkom 1. u vezi sa štetom za život, zdravlje ili tjelesni integritet primjenjuje se poseban rok zastare od 30 godina od datuma nastanka štete.

2. Na odštetne zahtjeve na temelju građanskopravne odgovornosti podnesene u skladu s člankom 4. stavkom 1. u vezi sa štetom za imovinu ili znatnom nematerijalnom štetom koja rezultira provjerljivim ekonomskim gubitkom primjenjuje se poseban rok zastare od:

- (a) 10 godina od datuma nastanka štete za imovinu ili nastanka provjerljivog ekonomskog gubitka koji su rezultat znatne nematerijalne štete;
- (b) 30 godina od datuma operacije visokorizičnog sustava umjetne inteligencije koja je kasnije prouzročila štetu za imovinu ili nematerijalnu štetu.

U pogledu rokova iz prvog podstavka primjenjuje se rok koji prvi ističe.

3. Ovim se člankom ne dovodi u pitanje nacionalno pravo kojim se uređuje obustava ili prekid rokova zastare.

Poglavlje III.

Ostali sustavi umjetne inteligencije

Članak 8.

Odgovornost na temelju krivnje za ostale sustave umjetne inteligencije

1. Operater sustava umjetne inteligencije koji ne čini visokorizičan sustav umjetne inteligencije u skladu s člankom 3. točkom (c) i člankom 4. stavkom 2. i koji stoga nije naveden u Prilogu ovoj Uredbi, podliježe odgovornosti koja se temelji na krivnji za svaku ozljedu ili štetu prouzročenu fizičkom ili virtualnom aktivnošću, uređajem ili procesom koje pokreće sustav umjetne inteligencije.

2. Operater nije odgovoran ako može dokazati da je ozljeda ili šteta prouzročena bez njegove krivnje, oslanjajući se na bilo koji od sljedećih razloga:

- (a) sustav umjetne inteligencije aktiviran je bez njegova znanja i poduzete su sve razumne i nužne mjere kako bi se izbjegla takva aktivacija izvan kontrole operatera ili
- (b) postupao je s dužnom pažnjom obavljajući sve sljedeće radnje: odabir odgovarajućeg sustava umjetne inteligencije za određene zadaće i vještine, pravilna upotreba sustava umjetne inteligencije, praćenje aktivnosti i održavanje operativne pouzdanosti redovitom provedbom svih raspoloživih ažuriranja.

Operater ne može izbjeći odgovornost tvrdeći da je ozljeda ili šteta prouzročena autonomnom

aktivnošću, uređajem ili procesom koje pokreće njegov sustav umjetne inteligencije. Operater nije odgovoran ako je ozljeda ili šteta prouzročena višom silom.

3. Ako je ozljedu ili štetu prouzročila treća strana koja je utjecala na sustav umjetne inteligencije izmjenom njegova funkcioniranja ili učinaka, operater je ipak odgovoran za isplatu naknade ako se toj trećoj strani ne može ući u trag ili ako je bez sredstava.

4. Proizvođač sustava umjetne inteligencije dužan je surađivati s operaterom ili oštećenom osobom te im pružati informacije, na njihov zahtjev, u mjeri u kojoj je to opravdano važnošću odštetnog zahtjeva kako bi se omogućilo utvrđivanje odgovornosti.

Članak 9.

Nacionalne odredbe o naknadi i roku zastare

Na odštetne zahtjeve na temelju građanskopravne odgovornosti podnesene u skladu s člankom 8. stavkom 1., u vezi s rokovima zastare i iznosima i opsegom naknade, primjenjuju se zakoni države članice u kojoj je ozljeda ili šteta nastala.

Poglavlje IV.

Raspodjela odgovornosti

Članak 10.

Sukrivnja

1. Ako je ozljeda ili šteta prouzročena i fizičkom ili virtualnom aktivnošću, uređajem ili procesom koje pokreće sustav umjetne inteligencije i djelovanjem oštećene osobe ili bilo koje osobe za koju je oštećena osoba odgovorna, opseg odgovornosti operatera u skladu s ovom Uredbom smanjuje se na odgovarajući način. Operater se ne smatra odgovornim ako je oštećena osoba ili osoba za koju ona odgovara isključivo kriva za nastalu ozljedu ili štetu.

2. Operater koji se smatra odgovornim može upotrijebiti podatke koje je generirao sustav umjetne inteligencije kako bi dokazao sukrivnju oštećene osobe, u skladu s Uredbom (EU) 2016/679 i drugim relevantnim zakonskim propisima o zaštiti podataka. Oštećena osoba također može upotrijebiti te podatke za dokazivanje ili pojašnjenje u odštetnom zahtjevu.

Članak 11.

Solidarna odgovornost

Ako postoji više od jednog operatera sustava umjetne inteligencije, oni su solidarno odgovorni. Ako je pristupni operater ujedno i proizvođač sustava umjetne inteligencije, ova Uredba ima prednost pred Direktivom o odgovornosti za proizvode. Ako se pozadinski operater smatra i proizvođačem kako je definiran u članku 3. Direktive o odgovornosti za proizvode, ta bi se direktiva trebala primjenjivati na njega. Ako postoji samo jedan operater koji je ujedno i proizvođač sustava umjetne inteligencije, ova Uredba trebala bi imati prednost pred Direktivom o odgovornosti za proizvode.

Članak 12.

Regresni zahtjev za naknadu

1. Operater nema pravo na podnošenje regresnog zahtjeva osim ako je oštećena osoba primila puni iznos bilo koje naknade na koju ima pravo na temelju ove Uredbe.

2. U slučaju da se operater smatra solidarno odgovornim s drugim operaterima u odnosu na oštećenu osobu te je u potpunosti nadoknadio štetu oštećenoj osobi u skladu s člankom 4. stavkom 1. ili člankom 8. stavkom 1., taj operater može povratiti dio naknade od drugih operatera, razmjerno svojoj odgovornosti.

Razmjer odgovornosti utvrđuje se prema stupnjevima kontrole operatera nad rizikom povezanim s radom i funkcioniranjem sustava umjetne inteligencije. Ako se od određenog solidarno odgovornog operatera ne može ishoditi njemu pripisani doprinos, manjak snose ostali operateri. U mjeri u kojoj solidarno odgovorni operater nadoknadi štetu oštećenoj osobi i zatraži prilagodbu predujmova od ostalih odgovornih operatera, on preuzima prava na odštetni zahtjev koji je oštećena osoba podnijela protiv drugih operatera. Subrogacija zahtjeva ne provodi se na štetu prvotnog odštetnog zahtjeva.

3. U slučaju da operater neispravnog sustava umjetne inteligencije u potpunosti nadoknadi ozljedu ili štetu oštećenoj osobi u skladu s člankom 4. stavkom 1. ili člankom 8. stavkom 1., on može podnijeti pravni lijek protiv proizvođača neispravnog sustava umjetne inteligencije u skladu s Direktivom 85/374/EEZ i nacionalnim odredbama o odgovornosti za neispravne proizvode.

4. U slučaju da osiguravatelj operatera nadoknadi štetu oštećenoj osobi u skladu s člankom 4. stavkom 1. ili člankom 8. stavkom 1., svaki odštetni zahtjev na temelju građanskopravne odgovornosti koji je oštećena osoba ponijela protiv druge osobe za istu štetu subrogacijom se prenosi na osiguravatelja operatera do iznosa koji je osiguravatelj operatera nadoknadio oštećenoj osobi.

Poglavlje V.

Završne odredbe

Članak 13.

Izvršavanje delegiranja ovlasti

1. Ovlast za donošenje delegiranih akata dodjeljuje se Komisiji podložno uvjetima utvrđenima u ovom članku.

2. Ovlast za donošenje delegiranih akata iz članka 4. stavka 2. dodjeljuje se Komisiji na razdoblje od pet godina počevši od [datum primjene ove Uredbe].

3. Europski parlament ili Vijeće u svakom trenutku mogu opozvati delegiranje ovlasti iz članka 4. stavka 2. Odlukom o opozivu prekida se delegiranje ovlasti koje je u njoj navedeno. Opoziv počinje proizvoditi učinke sljedećeg dana od dana objave spomenute odluke u Službenom listu Europske unije ili na kasniji dan naveden u spomenutoj odluci. On ne utječe na valjanost delegiranih akata koji su već na snazi.

4. Prije donošenja delegiranog akta Komisija se savjetuje sa stalnim Tehničkim odborom za visokorizične sustave umjetne inteligencije (odbor TCRAI) u skladu s načelima utvrđenima u Međuinstitucijskom sporazumu o boljoj izradi zakonodavstva od 13. travnja 2016.

5. Čim donese delegirani akt, Komisija ga istodobno priopćuje Europskom parlamentu i Vijeću.

6. Delegirani akt donesen na temelju članka 4. stavka 2. stupa na snagu samo ako ni Europski parlament ni Vijeće u roku od dva mjeseca od priopćenja tog akta Europskom parlamentu i Vijeću na njega ne podnesu nikakav prigovor ili ako su prije isteka tog roka i Europski parlament i Vijeće obavijestili Komisiju da neće podnijeti prigovore. Taj se rok produljuje za dva mjeseca na inicijativu Europskog parlamenta ili Vijeća.

Članak 14.

Preispitivanje

Komisija do 1. siječnja 202X [3 godine nakon datuma početka primjene ove Uredbe] i zatim svake tri godine Europskom parlamentu, Vijeću i Europskom gospodarskom i socijalnom odboru podnosi detaljno izvješće o preispitivanju ove Uredbe u svjetlu daljnjeg razvoja umjetne inteligencije.

Pri pripremi izvješća iz prvog podstavka Komisija od država članica traži relevantne informacije o sudskoj praksi, sudskim nagodbama i statističkim podacima o nesrećama, kao što su broj nesreća, pretrpljena šteta, uključene aplikacije na temelju umjetne inteligencije i naknade koje su isplatila osiguravajuća društva, kao i procjena broja zahtjeva koje su podnijele oštećene osobe, bilo pojedinačno ili kolektivno, te rokova za obradu tih zahtjeva na sudu.

Izvješću Komisije prema potrebi se prilažu zakonodavni prijedlozi čija je svrha ukloniti nedostatke utvrđene u izvješću.

Članak 15.

Stupanje na snagu

Ova Uredba stupa na snagu dvadesetog dana od dana objave u *Službenom listu Europske unije*.

Primjenjuje se od 1. siječnja 202X.

Ova je Uredba u cijelosti obvezujuća i izravno se primjenjuje u svim državama članicama.

PRILOG

OBRAZLOŽENJE

Koncept „odgovornosti” ima važnu dvostruku ulogu u našem svakodnevnom životu: s jedne strane, osigurava da osoba koja je pretrpjela štetu ima pravo tražiti naknadu od strane za koju je dokazano da je odgovorna za tu štetu te, s druge strane, pruža gospodarske poticaje osobama kako bi se izbjeglo da uopće dođe do nanošenja štete. Svaki okvir odgovornosti usmjeren na budućnost trebao bi stoga nastojati uspostaviti ravnotežu između učinkovite zaštite potencijalnih žrtava štete i osiguranja dovoljnog manevarskog prostora za razvoj novih tehnologija, proizvoda ili usluga.

Osobito na početku životnog ciklusa novih proizvoda i usluga postoji određeni stupanj rizika za korisnika i treće osobe da nešto neće pravilno funkcionirati. Međutim, taj proces pokušaja i pogrešaka ključan je pokretač tehničkog napretka bez kojeg većina naših tehnologija ne bi postojala. Strogi europski propisi o sigurnosti proizvoda i pravila o odgovornosti do sada su bili više nego adekvatni za suočavanje s potencijalno većim rizicima novih tehnologija. Mnogi smatraju da je ta sigurnost sada ugrožena zbog razvoja umjetne inteligencije. Ta je tehnologija jedinstvena zbog svoje „netransparentnosti” ili, drugim riječima, obilježja „crne kutije”. S obzirom na njihovu povezivost, ovisnost o vanjskim podacima, ranjivost na propuste u području kibersigurnosti i posebnu autonomiju, u slučaju uključenosti sustava umjetne inteligencije moglo bi biti iznimno skupo ili čak nemoguće utvrditi tko je imao nadzor ili koji je kod ili unos u konačnici prouzročio štetnu radnju. Posljedično, oštećena osoba mogla bi imati poteškoća pri ishođenju naknade.

Iako sustavi umjetne inteligencije doista predstavljaju nove pravne izazove za naš postojeći sustav odgovornosti, oni se zapravo u mnogim slučajevima bitno ne razlikuju od drugih tehnologija, koje se ponekad temelje na još sofisticiranijem softveru. Moderni sustavi umjetne inteligencije obično funkcioniraju na prilično trivijalan način te su daleko od svjesnih robota koje vidamo u filmovima znanstvene fantastike. Stoga je svaka rasprava o davanju pravne osobnosti sustavima umjetne inteligencije zastarjela. Odabir razboritog pristupa rješavanju pravnih izazova koje predstavljaju novi sustavi umjetne inteligencije znači da se suzdržavamo od velikih promjena našeg okvira odgovornosti. Ako osoba pretrpi štetu prouzročenu neispravnim sustavom umjetne inteligencije, pravno sredstvo za traženje naknade od proizvođača trebala bi i dalje biti Direktiva o odgovornosti za proizvode. Ako je šteta prouzročena uplitanjem treće osobe, postojeći sustav odgovornosti za štetu koja se temelji na krivnji u državama članicama u većini slučajeva pruža dovoljnu razinu zaštite. U skladu s načelima Unije o boljoj izradi zakonodavstva, o svim nužnim prilagodbama u pogledu proizvođača i uplitanja trećih osoba trebalo bi se raspravljati u sklopu tih odgovarajućih pravnih okvira.

U ovom se izvješću ipak navodi jedna ključna iznimka od povjerenja u postojeće sustave odgovornosti: prepoznata je pravna praznina kad je riječ o odgovornosti subjekata za uvođenje sustava umjetne inteligencije. Iako te osobe odlučuju o uporabi sustava umjetne inteligencije, uglavnom kontroliraju povezane rizike i ostvaruju korist od njihova rada, mnogi odštetni zahtjevi protiv njih ne bi bili uspješni zbog nemogućnosti oštećenih osoba da dokažu krivnju subjekta za uvođenje. Posebno u slučajevima u kojima je šteta prouzročena radom sustava umjetne inteligencije u javnom prostoru, potencijalno golema skupina oštećenih osoba obično ne bi imala nikakav ugovorni odnos sa subjektom za uvođenje, zbog čega gotovo ne bi imala izgleda da od njih ishodi naknadu za štetu. Izvjestitelj predlaže dva

različita pristupa za rješavanje te pravne praznine, ovisno o razini rizika koji sustav umjetne inteligencije sadrži:

(1) Visokorizični sustavi umjetne inteligencije: Subjekt za uvođenje takvog sustava u vrlo je sličnom položaju kao vlasnik automobila ili kućnog ljubimca. On ima nadzor nad objektom koji znatno i nasumično ugrožava javnost na način koji se ne može unaprijed predvidjeti. Stoga bi subjekt za uvođenje, baš kao vlasnik automobila ili kućnog ljubimca, trebao podlijevati sustavu objektivne odgovornosti te žrtvi u određenom opsegu i u određenom iznosu nadoknaditi štetu nanесenu njezinim važnim zakonom zaštićenim pravima (život, zdravlje, tjelesni integritet, imovina). U ovom se izvješću definiraju jasni kriteriji na temelju kojih se sustavi umjetne inteligencije mogu smatrati visokorizičnima te ih se navodi na iscrpnom popisu u PRILOGU. S obzirom na brz tehnički razvoj i razvoj tržišta te tehničko stručno znanje koje je potrebno za odgovarajuće preispitivanje sustava umjetne inteligencije, Europska komisija trebala bi biti ovlaštena za izmjenu PRILOGA delegiranim aktima. Novoosnovani stalni odbor, koji uključuje nacionalne stručnjake i dionike, trebao bi služiti kao potpora Komisiji u njezinom preispitivanju potencijalno visokorizičnih sustava umjetne inteligencije.

(2) Svi ostali sustavi umjetne inteligencije: Osoba koja pretrpi štetu prouzročenu sustavom umjetne inteligencije koji nije naveden u PRILOGU trebala bi ipak imati koristi od pretpostavke krivnje subjekta za uvođenje. Nacionalno pravo kojim se uređuju iznos i opseg naknada, kao i rok zastare u slučaju štete prouzročene sustavom umjetne inteligencije i dalje se primjenjuje.

U svakom prijedlogu novog zakonodavstva moraju se temeljito analizirati postojeći zakoni kako bi se izbjeglo udvostručavanje ili postojanje proturječnih odredbi. Na temelju tog načela izvješće ne obuhvaća samo štetu za život, zdravlje, tjelesni integritet i imovinu. Iako sustavi umjetne inteligencije mogu prouzročiti znatnu štetu za osobna prava i druge važne zakonom zaštićene interese, te se povrede mnogo bolje rješavaju već postojećim i prilagođenim pravnim odredbama u tim područjima (npr. zakon o suzbijanju diskriminacije ili zakon o zaštiti potrošača). Zbog istog razloga izvjestitelj nije uključio korištenje biometrijskih podataka ili tehnika prepoznavanja lica u sustavima umjetne inteligencije; svako neovlašteno korištenje u tom području već je obuhvaćeno posebnim zakonima o zaštiti podataka kao što je Opća uredba o zaštiti podataka. U pogledu proturječnih nacionalnih sustava odgovornosti kada je riječ o tome podliježe li sustav umjetne inteligencije objektivnoj odgovornosti ili ograničavajućem učinku ugovornih sporazuma, u ovom se izvješću navodi da njegove odredbe uvijek imaju prednost. Osim toga, cilj mu je da oštećena osoba ishodi punu naknadu štete od subjekta za uvođenje prije nego što osobe koje nisu oštećena osoba mogu podnijeti potencijalne odštetne zahtjeve na temelju odgovornosti protiv proizvođača. Za potrebe pravne sigurnosti u cijeloj Uniji pozadinski operater, koji nije obuhvaćen ovom Uredbom, trebao bi biti obuhvaćen istim pravilima o odgovornosti kao i proizvođač i razvojni programer.

Budući da nisu potrebne radikalne izmjene okvira odgovornosti Europske unije i njezinih država članica, sustavi umjetne inteligencije ne bi nas trebali odvratiti od naših tradicionalnih sustava osiguranja. Mehanizmi naknade koji se financiraju javnim sredstvima nisu primjeren odgovor na razvoj umjetne inteligencije. Takvi sustavi naknade samo bi predstavljali nepotrebno financijsko opterećenje za porezne obveznike. Unatoč tome što ne postoje kvalitetni podaci o povijesnim odštetnim zahtjevima koji se odnose na sustave umjetne inteligencije, europski osiguravatelji već razvijaju nove proizvode osiguranja po područjima i

po pokriću paralelno s razvojem tehnologije. Ako se pojavi potreba za novom vrstom osiguranja, tržište osiguranja iznaći će odgovarajuće rješenje. Ne treba ozbiljno uzimati u obzir hipotetske scenarije koji se koriste za lobiranje u korist uvođenja dodatnih javnih sustava. Ako u budućnosti dođe do događaja koji će prouzročiti masovnu štetu, poput velikog terorističkog napada, države članice mogu uspostaviti posebne kompenzacijske fondove na ograničeno razdoblje, kao što je već bio slučaj. Stoga se ovim izvješćem od subjekata za uvođenje visokorizičnih sustava umjetne inteligencije zahtijeva samo da imaju odgovarajuće osiguranje od odgovornosti (usporedivo s obvezom utvrđenom u Direktivi o osiguranju motornih vozila) koje pokriva iznose i opseg naknade utvrđene ovom Uredbom. Izvjestitelj je čvrsto uvjeren da će tržište osiguranja prilagoditi postojeće police osiguranja ili osmisliti razne nove proizvode od kojih svaki zasebno pokriva različite vrste sustava umjetne inteligencije u različitim sektorima.

Uz taj ograničen, ali jasan pristup pravilima o odgovornosti subjekata za uvođenje sustava umjetne inteligencije izvjestitelj je uvjeren da će se postići ravnoteža između djelotvorne zaštite društva i omogućivanja daljnjih inovacija te uzbudljive tehnologije. Suviše se često izdvajaju samo rizici koje donosi umjetna inteligencija. Naravno, sustavi umjetne inteligencije mogli bi se upotrijebiti u loše svrhe. No želimo li dopustiti da negativni elementi, koji postoje u svim tehnologijama – od mobilnih telefona do nuklearne energije – ograniče našu opću uporabu? Želimo li odbiti pomoć koju nam sustavi umjetne inteligencije mogu pružiti u borbi protiv klimatskih promjena, poboljšanju naših zdravstvenih sustava ili boljoj integraciji osoba s invaliditetom? U ovom se izvješću snažno preporučuje da se usredotočimo na iskorištavanje pozitivnih učinaka sustava umjetne inteligencije, uz istodobnu uspostavu snažnih zaštitnih mjera.

Stoga bi svi novi zakoni o umjetnoj inteligenciji trebali biti sastavljeni u obliku uredbi. S obzirom na to da je za digitalnu sferu karakteristična brza prekogranična dinamika, potrebno je u potpunosti uskladiti europsko jedinstveno digitalno tržište kako bismo uhvatili korak s globalnom digitalnom konkurencijom.

Ključno je naglasiti da bi sve buduće rasprave o ovoj Uredbi trebale biti popraćene nužnim preispitivanjem Direktive o odgovornosti za proizvode. Za uvođenje novog sustava odgovornosti za subjekte koji uvode sustave umjetne inteligencije potrebno je usko usklađivanje pregovora o ovom izvješću i revizije Direktive o odgovornosti za proizvode u pogledu sadržaja i pristupa kako bi zajedno činile dosljedan okvir odgovornosti za sustave umjetne inteligencije, čime bi se uravnotežili interesi proizvođača, subjekta za uvođenje i oštećene osobe u pogledu rizika od odgovornosti. Stoga je u svim zakonodavnim inicijativama potrebno prilagoditi i pojednostavniti definicije sustava umjetne inteligencije, subjekta za uvođenje, proizvođača, razvojnog programera, greške, proizvoda i usluge. Naposljetku, politički akteri trebali bi shvatiti da se tehnološki napredak ne zaustavlja tijekom njihovih zakonodavnih pregovora. Ako nam je cilj zaista održati korak s digitalizacijom, očuvati naš digitalni suverenitet i imati važnu ulogu u digitalnom dobu, europske institucije trebaju poslati jasnu političku poruku našoj uspješnoj industriji i našim sjajnim istraživačima koji rade na novim sustavima umjetne inteligencije. Dok zakonodavni odgovor na razvoj umjetne inteligencije ne postane zakon, industrija i istraživači trebali bi moći inovirati u skladu s postojećim pravilima i imati korist od petogodišnjeg prijelaznog razdoblja. Ako im ne omogućimo tu sigurnost planiranja, Europa će propustiti brojne nove fascinantne tehnologije, proizvode i usluge.

7.7.2020

MIŠLJENJE ODBORA ZA UNUTARNJE TRŽIŠTE I ZAŠTITU POTROŠAČA

upućeno Odboru za pravna pitanja

o sustavu građanskopravne odgovornosti za umjetnu inteligenciju
(2020/2014(INL))

Izvjestiteljica za mišljenje: Svenja Hahn

(Inicijativa – članak 47. Poslovnika)

PRIJEDLOZI

Odbor za unutarnje tržište i zaštitu potrošača poziva Odbor za pravna pitanja da kao nadležni odbor:

- u prijedlog rezolucije koji će usvojiti uvrsti sljedeće prijedloge:
 - A. budući da će upotreba digitalnih tehnologija u nastajanju, kao što su umjetna inteligencija, internet stvari i usluga ili robotika, i dalje imati sve veću ulogu u našem svakodnevnom životu;
 - B. budući da takve digitalne tehnologije u nastajanju imaju potencijal doprinositi razvoju inovacija u mnogim sektorima i donositi prednosti za potrošače inovativnim proizvodima i uslugama, za poslovne subjekte, posebno novoosnovana poduzeća, mikro, mala i srednja poduzeća (MSP), optimiziranim rezultatima i većom konkurentnošću te za javnu upravu poboljšanim, uključivijim i prilagođenim javnim uslugama;
 - C. budući da bi upotreba, uvođenje i razvoj umjetne inteligencije i drugih digitalnih tehnologija u nastajanju mogli donijeti i rizike i probleme povezane s postojećim pravnim okvirom za proizvode koji nije nužno prilagođen takvim novim aplikacijama, čime bi se potencijalno ugrozilo povjerenje i zaštita potrošača;
 - D. budući da su sigurnost proizvoda i odgovornost za proizvode dva komplementarna mehanizma kojima se nastoji ostvariti isti politički cilj funkcionalnog jedinstvenog tržišta robe i usluga te da ovo mišljenje sadrži prijedloge o mogućoj prilagodbi okvira odgovornosti Unije u svjetlu sve veće važnosti digitalnih tehnologija u nastajanju;
 - E. budući da čvrsti mehanizmi odgovornosti kojima se pokreće naknada štete ili uklanjanje negativnog učinka doprinose boljoj zaštiti građana i potrošača od štete i negativnih učinaka te stvaranju povjerenja u digitalne tehnologije u nastajanju, pri čemu se jamči pravna sigurnost za poslovne subjekte, posebno novoosnovana poduzeća, mikro, mala i srednja poduzeća (MSP), čime im se omogućuju inovacije;

- F. budući da bi teoretska korist od umjetne inteligencije također trebala učinkovito doprinosti dobrobiti i razvoju kako bi se osiguralo njezino prihvaćanje;
- G. budući da bi Izvješće Komisije Europskom parlamentu, Vijeću i Europskom gospodarskom i socijalnom odboru o utjecaju umjetne inteligencije, interneta stvari i robotike na sigurnost i odgovornost¹ te Bijelu knjigu o umjetnoj inteligenciji – Europski pristup izvrsnosti i izgradnji povjerenja² trebalo smatrati temeljem budućeg europskog zakonodavstva;
1. pozdravlja cilj Komisije da se pravni okvir Unije uskladi s novim tehnološkim trendovima, uvođenjem i upotrebom umjetne inteligencije i drugih digitalnih tehnologija u nastajanju, pri čemu će se osigurati visoka razina zaštite potrošača od štete i negativnih učinaka koju prouzročuju nove tehnologije utemeljene na umjetnoj inteligenciji, robotici i srodnim tehnologijama te istodobno održati ravnoteža s ciljem digitalizacije industrijskih i potrošačkih proizvoda te podržavanja tehnoloških inovacija;
 2. poziva Komisiju da ažurira postojeći okvir odgovornosti, a posebno Direktivu Vijeća 85/374/EEZ³ (Direktiva o odgovornosti za proizvode), kako bi se prilagodila digitalnom svijetu;
 3. poziva Komisiju da revidira Direktivu o odgovornosti za proizvode rješavanjem problema koje donose digitalne tehnologije u nastajanju kao što su umjetna inteligencija, internet stvari ili robotika, čime će se osigurati visoka razina učinkovite zaštite potrošača, kao i pravna sigurnost za potrošače i poslovne subjekte, a da se istodobno izbjegnu veliki troškovi i rizici za mala i srednja poduzeća te novoosnovana poduzeća;
 4. ističe da bi svako ažuriranje okvira odgovornosti za proizvode trebalo ići ruku pod ruku s ažuriranjem Direktive 2001/95/EZ Europskog parlamenta i Vijeća⁴ (Direktiva o sigurnosti proizvoda) kako bi se zajamčilo da sustavi umjetne inteligencije uključuju načela integrirane sigurnosti;
 5. ističe da bi pri svakoj reviziji postojećeg okvira odgovornosti trebalo nastojati dodatno uskladiti pravila o odgovornosti i zaštitu potrošača kako bi se osigurali jednaki uvjeti za sve te izbjele nejednakosti u zaštiti potrošača i fragmentacija jedinstvenog tržišta;
 6. traži od Komisije da procijeni može li uredba o općoj odgovornosti za proizvode doprinijeti tom cilju; međutim ističe da je važno zajamčiti da propisi Unije ostanu ograničeni na jasno utvrđene probleme za koje postoje izvediva rješenja i da se njima ostavi prostora za daljnji tehnološki razvoj, uključujući rješenja utemeljena na besplatnom softveru otvorenog koda; ističe da bi to trebalo učiniti u potpunosti u skladu s primjenjivim zakonodavstvom, uključujući Direktivu (EU) 2019/790 Europskog parlamenta i Vijeća⁵;

¹ COM (2020) 64

² COM(2020) 65

³ Direktiva Vijeća 85/374/EEZ od 25. srpnja 1985. o približavanju zakona i drugih propisa država članica u vezi s odgovornošću za neispravne proizvode (SL L 210, 7.8.1985., str. 29.).

⁴ Direktiva 2001/95/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 3. prosinca 2001. o općoj sigurnosti proizvoda (SL L 11, 15.1.2002., str. 4.).

⁵ Direktiva (EU) 2019/790 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. travnja 2019. o autorskom pravu i srodnim

7. poziva Komisiju da ažurira okvir odgovornosti za proizvode uzimajući u obzir konkretne izazove digitalizacije za pravo u području odgovornosti; smatra da do izazova može doći primjerice zbog toga što su proizvodi međusobno povezani, ovisni o podacima ili osjetljivi na kibersigurnosne rizike;
8. posebno ističe potrebu da se u obzir uzmu procesi u aplikacijama umjetne inteligencije koji možda nisu dobro dokumentirani ili koji se mogu dogoditi samostalno nakon što se proizvod stavi na tržište;
9. potiče Komisiju da pojašni definiciju „proizvoda” iz Direktive o odgovornosti za proizvode tako što će utvrditi jesu li digitalni sadržaj i digitalne usluge obuhvaćeni njezinim područjem primjene te da razmotri prilagodbu koncepata kao što su „proizvođač”, „šteta” i „neispravnost”; ističe potrebu da se pritom uzme u obzir pravna stečevina u području zaštite potrošača, a posebno postojeća Direktiva (EU) 2019/770 Europskog parlamenta i Vijeća⁶ (Direktiva o digitalnom sadržaju) i Direktiva (EU) 2019/771 Europskog parlamenta i Vijeća⁷ (Direktiva o prodaji robe);
10. preporučuje da se umjetnoj inteligenciji ne da vlastita pravna osobnost; traži od Komisije da također ispita je li potrebno revidirati okvir odgovornosti za proizvode kako bi se oštećene strane mogle učinkovito zaštititi i obešteti u pogledu proizvoda kupljenih u paketu s povezanim uslugama te da pravila integrirane privatnosti i integrirane sigurnosti smatra razumnim očekivanjem potrošača kad je riječ o njihovim digitalnim proizvodima;
11. ističe činjenicu da internetska tržišta, koja djeluju kao uvoznici ili dobavljači proizvoda koji se prodaju u opskrbnom lancu na internetu, potpadaju pod Direktivu o odgovornosti za proizvode i stoga su odgovorna za štetu nastalu zbog neispravnosti proizvoda koje su prodala, osim ako djeluju kao dobavljač i ako je utvrđeno tko je proizvođač, u skladu s relevantnim odredbama Direktive o odgovornosti za proizvode;
12. poziva Komisiju da u skladu s odgovarajućim mogućim prilagodbama sigurnosnog okvira Unije procijeni je li pojam „vrijeme kada je proizvod stavljen na tržište” prikladan za digitalne tehnologije u nastajanju i bi li odgovornost proizvođača mogla prevazilaziti taj pojam, uzimajući u obzir da se proizvodi utemeljeni na umjetnoj inteligenciji mogu promijeniti ili izmijeniti pod kontrolom proizvođača nakon što su stavljeni na tržište, što može prouzročiti neispravnost i štetu koja zbog nje nastaje;
13. ističe važnost osiguravanja pravedne i učinkovite raspodjele odgovornosti u lancu trgovinskih transakcija kako bi se odgovornost pripisala na najprikladniji način; ističe da bi zbog složenosti, povezanosti i netransparentnosti proizvoda koji se temelje na umjetnoj inteligenciji i novim tehnologijama potrošačima moglo biti teško dokazati koja je neispravnost proizvoda prouzročila štetu jer se ne može pretpostaviti da potrošači imaju sve potrebne informacije ili specifično tehničko znanje;

pravima na jedinstvenom digitalnom tržištu (SL L 130, 17.5.2019., str. 92.).

⁶ Direktiva (EU) 2019/770 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. svibnja 2019. o određenim aspektima ugovora o isporuci digitalnog sadržaja i digitalnih usluga (SL L 136, 22.5.2019., str. 1.).

⁷ Direktiva (EU) 2019/771 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. svibnja 2019. o određenim aspektima ugovora o kupoprodaji robe, izmjeni Uredbe (EU) 2017/2394 i Direktive 2009/22/EZ te stavljanju izvan snage Direktive 1999/44/EZ (SL L 136, 22.5.2019., str. 28.).

14. stoga ističe važnost omogućavanja potrošačima koji su pretrpjeli štetu ili im je oštećena imovina da dokažu da je neispravnost u proizvodu prouzročila štetu, čak i ako je riječ o softveru treće strane ili je teško slijediti uzrok neispravnosti, primjerice kad su proizvodi dio složenog i međusobno povezanog okružja interneta stvari;
15. poziva Komisiju da razmotri prebacivanje pravila kojima se uređuje teret dokazivanja štete prouzročene digitalnim tehnologijama u nastajanju u jasno definiranim slučajevima i nakon odgovarajuće procjene kako bi se potrošačima koji su pretrpjeli štetu ili čija je imovina oštećena omogućilo da brane svoja prava te da pritom spriječe zloupotrebu i pruže pravnu sigurnost poslovnim subjektima, te kako bi se osigurala pravednost i ublažile informacijske asimetrije koje ugrožavaju položaj oštećenih strana;
16. traži od Komisije da procijeni mogućnost uvođenja obveze za proizvođače digitalnih tehnologija u nastajanju da svoje proizvode opreme sredstvima bilježenja informacija o funkcioniranju tehnologije, u skladu s primjenjivim odredbama o zaštiti podataka i pravilima o zaštiti poslovnih tajni, uzimajući u obzir, među ostalim, vjerojatnost nastanka rizika od tehnologije, primjerenost i razmjernost takve obveze, tehničku izvedivost i troškove tehnologije; smatra da bi neispunjavanje te obveze ili odbijanje da se dotičnom potrošaču omogući razuman pristup tim informacijama dovelo do oborive pretpostavke odgovornosti proizvođača;
17. ističe potrebu da se u sklopu postojećeg okvira odgovornosti umjetnoj inteligenciji pristupa uzimajući u obzir različite razine rizika za potrošače u određenim sektorima i vrstama upotrebe umjetne inteligencije; ističe da bi se takav pristup, koji bi mogao obuhvaćati nekoliko razina rizika, trebao temeljiti na jasnim kriterijima i odgovarajućoj definiciji visokog rizika te zajamčiti pravnu sigurnost;
18. nadalje smatra da bi one koji sudjeluju u različitim fazama razvoja, uvođenja i upotrebe sustava utemeljenih na umjetnoj inteligenciji trebalo uzeti u obzir razmjerno njihovoj odgovornosti u internim odnosima; naglašava, međutim, da bi u odnosu na stranu koja je pretrpjela štetu ili čija je imovina oštećena trebalo zajamčiti zajedničku i solidarnu odgovornost tih različitih aktera; predlaže da se poboljša sljedivost proizvoda, primjerice upotrebom tehnologija decentraliziranog vođenja evidencije transakcija, kao što je lanac blokova, kako bi se bolje prepoznali sudionici u različitim fazama;
19. ističe da su objašnjivost, mogućnost tumačenja i sljedivost sustava umjetne inteligencije ključni kako bi se zajamčilo da mehanizmi odgovornosti nude odgovarajuću, učinkovitu i pravednu raspodjelu odgovornosti;
20. traži od Komisije da pažljivo procijeni uvođenje zasebnog, ali komplementarnog sustava stroge odgovornosti za sustave umjetne inteligencije koji sa sobom nose visok rizik od nanošenja štete jednoj osobi ili više njih ili njihovoj imovini koja je nasumična i koju je nemoguće predvidjeti, uzimajući u obzir, među ostalim, njegov vjerojatni učinak na zaštitu građana i potrošača od štete, sposobnost poduzeća, osobito malih i srednjih, za inovacije, usklađenost okvira Unije za sigurnost i odgovornost te načela supsidijarnosti i proporcionalnosti; smatra da bi tim režimom žrtvama trebalo osigurati učinkovitu naknadu štete prouzročene sustavima koji se temelje na umjetnoj inteligenciji;
21. poziva Komisiju da predloži konkretne mjere, kao što je registar slučajeva odgovornosti za proizvode, kako bi se povećala transparentnost i nadzirao promet neispravnih

proizvoda u Uniji; ističe da je od ključne važnosti osigurati visoku razinu zaštite potrošača u pogledu proizvoda koje bi mogli kupiti i visok stupanj njihove informiranosti o tim proizvodima.

INFORMACIJE O USVAJANJU U ODBORU KOJI DAJE MIŠLJENJE

Datum usvajanja	7.7.2020
Rezultat konačnog glasovanja	+: 39 -: 0 0: 5
Zastupnici nazočni na konačnom glasovanju	Alex Agius Saliba, Andrus Ansip, Alessandra Basso, Brando Benifei, Adam Bielan, Hynek Blaško, Biljana Borzan, Vlad-Marius Botoș, Markus Buchheit, Dita Charanzová, Deirdre Clune, David Cormand, Petra De Sutter, Carlo Fidanza, Evelyne Gebhardt, Alexandra Geese, Sandro Gozi, Maria Grapini, Svenja Hahn, Virginie Joron, Eugen Jurzyca, Arba Kokalari, Marcel Kolaja, Kateřina Konečná, Andrey Kovatchev, Jean-Lin Lacapelle, Maria-Manuel Leitão-Marques, Adriana Maldonado López, Antonius Manders, Beata Mazurek, Leszek Miller, Kris Peeters, Anne-Sophie Pelletier, Christel Schaldemose, Andreas Schwab, Tomislav Sokol, Ivan Štefanec, Kim Van Sparrentak, Marion Walsmann, Marco Zullo
Zamjenici nazočni na konačnom glasovanju	Pascal Arimont, Maria da Graça Carvalho, Edina Tóth, Stéphanie Yon-Courtin

POIMENIČNO KONAČNO GLASOVANJE U ODBORU KOJI DAJE MIŠLJENJE

39	+
EPP	Pascal Arimont, Maria da Graça Carvalho, Deirdre Clune, Arba Kokalari, Andrey Kovatchev, Antonius Manders, Kris Peeters, Andreas Schwab, Tomislav Sokol, Ivan Štefanec, Edina Tóth, Marion Walsmann
S&D	Alex Agius Saliba, Brando Benifei, Biljana Borzan, Evelyne Gebhardt, Maria Grapini, Maria-Manuel Leitão-Marques, Adriana Maldonado López, Leszek Miller, Christel Schaldemose
RENEW	Andrus Ansip, Vlad-Marius Botoș, Dita Charanzová, Sandro Gozi, Svenja Hahn, Stéphanie Yon-Courtin
ID	Alessandra Basso
GREENS/EFA	David Cormand, Petra De Sutter, Alexandra Geese, Marcel Kolaja, Kim Van Sparrentak
ECR	Adam Bielan, Carlo Fidanza, Beata Mazurek
EUL/NGL	Kateřina Konečná, Anne-Sophie Pelletier
NI	Marco Zullo

0	-

5	0
ID	Hynek Blaško, Markus Buchheit, Virginie Joron, Jean-Lin Lacapelle
ECR	Eugen Jurzyca

Korišteni znakovi:

+ : za

- : protiv

0 : suzdržani

15.7.2020

MIŠLJENJE ODBORA ZA PROMET I TURIZAM

upućeno Odboru za pravna pitanja

s preporukama Komisiji o sustavu građanskopravne odgovornosti za umjetnu inteligenciju (2020/2014(INL))

Izvjestiteljica za mišljenje: Cláudia Monteiro de Aguiar

(Inicijativa – članak 47. Poslovnika)

PRIJEDLOZI

Odbor za promet i turizam poziva Odbor za pravna pitanja da kao nadležni odbor u prijedlog rezolucije koji će usvojiti uvrsti sljedeće prijedloge:

- uzimajući u obzir članak 225. Ugovora o funkcioniranju Europske unije,
 - uzimajući u obzir Direktivu 85/374/EEZ¹,
 - uzimajući u obzir članak 56. Poslovnika,
- A. budući da umjetna inteligencija i druge nove digitalne tehnologije imaju potencijal za mijenjanje naših društava i gospodarstava nabolje, no bez obzira na to, nemoguće je u potpunosti isključiti mogućnost nastanka štete, povreda ili smrtnih slučajeva koji su rezultat primjene tih tehnologija;
- B. budući da se u raznim sektorima prometne industrije primjenjuje niz stupnjeva automatizacije i umjetne inteligencije; osim toga, umjetna inteligencija podrazumijeva upotrebu mnogih vrsta tehnologija kao što su autonomna vozila, sustavi bespilotnih letjelica i inteligentna rješenja za upravljanje prometom;
- C. budući da se okvir Unije u području građanskopravne odgovornosti dopunjuje nacionalnim sustavima odgovornosti te bi oba sustava trebala odražavati složenost novih tehnologija kako bi se zajamčila najviša razina zaštite i istodobno podržale tehnološke inovacije; budući da Uniji nedostaje usklađen sustav građanskopravne odgovornosti za proizvode koji se temelje na umjetnoj inteligenciji; budući da bi poticanje uvođenja i primjene umjetne inteligencije u EU-u trebalo biti glavni prioritet Unije i temeljni cilj za razvoj okvira odgovornosti u vezi s proizvodima koji se temelje na umjetnoj inteligenciji;

¹ Direktiva Vijeća 85/374/EEZ od 25. srpnja 1985. o približavanju zakona i drugih propisa država članica u vezi s odgovornošću za neispravne proizvode (SL L 210, 7.8.1985., str. 29.).

budući da podaci pokazuju da je do 90 % prometnih nesreća barem djelomično prouzročeno ljudskom pogreškom; budući da bi autonomna vozila trebala podlijevati određenom etičkom okviru; budući da se uvođenjem takvog okvira mogu spriječiti pogreške u strojnom donošenju odluka i algoritmima, ali je ipak potreban usklađen sustav odgovornosti kako bi se zajamčila potpuna nadoknada svake štete koju prouzroče sustavi umjetne inteligencije;

- D. budući da bi zakonodavstvom Unije i nacionalnim zakonodavstvom trebalo osigurati visoku razinu sigurnosti proizvoda i usluga te dobro upravljanje sustavom, i ex ante i tijekom cijelog životnog ciklusa proizvoda, uz istodobno omogućavanje lakše ex post nadoknade štete žrtvama; budući da bi tehnološki razvoj umjetne inteligencije trebao ostati usmjeren na čovjeka, a proizvodi i aplikacije u kojima se upotrebljava umjetna inteligencija trebali bi pogodovati ljudskom razvoju i dobroj kvaliteti života;
1. ističe da se umjetna inteligencija u vozilima može primjenjivati na raznim razinama, u prometnoj infrastrukturi i među načinima prijevoza, te da ima važan utjecaj na stupanj autonomije sustava, od potpune kontrole vozača do potpune autonomije, te se zbog toga građanskopravna odgovornost s većim stupnjem autonomije sustava automatizirane vožnje postupno prenosi s vozača na druge strane; poziva na utvrđivanje jasnih definicija na razini Unije za sve vrste prijevoza i infrastrukture u okviru kojih se koristi softver za umjetnu inteligenciju kao i na izradu odgovarajuće klasifikacije rizika radi podržavanja mehanizma odgovornosti pri razjašnjavanju pitanja odgovornosti kako bi se zajamčili najviši standardi sigurnosti i zaštite, te naglašava da je sigurnost od ključne važnosti u prometnom sektoru i da bi se mogla opisati kao jedna strana medalje čija odgovornost čini njezinu drugu stranu;
 2. podsjeća da se u sektor prometa već desetljećima integriraju tehnologije koje se temelje na umjetnoj inteligenciji, posebno uvođenjem automatizacije željezničkog prometa, među ostalim u gradskim područjima, gdje se zahvaljujući potpuno automatiziranim rješenjima bez vozača povećala dostupnost sustava, kapacitet mreže i operativna učinkovitost;
 3. ističe da automatizirane funkcije mogu srednjoročno i dugoročno dovesti do znatnih poboljšanja u području sigurnosti, kao i do nenamjernih posljedica, primjerice u vezi s kibersigurnošću ili privatnosti podataka; napominje da bi se umjetna inteligencija, iako je istodobno postojanje različitih razina automatizacije izazov, mogla upotrebljavati i za planiranje i usmjeravanje logističkih lanaca kao i za povećanje učinkovitosti, otpornosti, pouzdanosti, održivosti, interoperabilnosti i fleksibilnosti te da ima golem potencijal za osobe s invaliditetom i smanjenom pokretljivošću; ističe da je u okviru sustava građanskopravne odgovornosti Unije potrebna bolja kontrola proizvoda koji se temelje na umjetnoj inteligenciji kako bi se zajamčila sigurnost za osobe s invaliditetom i smanjenom pokretljivošću;
 4. ističe važnost utvrđivanja jasne podjele odgovornosti između programera, proizvođača raznih dijelova, pružatelja usluga i podataka, operatera te krajnjih korisnika kako bi se zajamčila najveća moguća razina sigurnosti proizvoda i poštovanje prava potrošača; ističe da je potrebno uspostaviti odgovarajuću raspodjelu rizika koji proizlaze iz nove digitalne interakcije između infrastrukture i vozila te primjenjivati sustav pravedne odgovornosti na operativne kvarove softvera, kvarove na mreži i rizike povezane s odabirom programa koji trenutačno nisu na odgovarajući način pokriveni;

5. ističe da za aplikacije u prometnom sektoru koje su povezane s umjetnom inteligencijom i koje su visokorizične postoji potreba za pristupom koji se temelji na procjeni rizika, ovisno o razini automatizacije i samostalnog učenja sustava; ističe potrebu za pravnim zahtjevima za aplikacije umjetne inteligencije koje su visokorizične; napominje, međutim, da se taj pristup ne bi trebao temeljiti na tome da se određeni sektori, kao što je prometni sektor, unaprijed identificiraju kao sektori u kojima se primjenjuje visokorizična umjetna inteligencija, nego na procjenama specifičnima za određeno područje i tehnološki neutralnim procjenama; ističe potrebu da se ti zahtjevi usklade diljem Unije kako bi se zajamčila najviša razina sigurnosti proizvoda i minimalna razina rizika za korisnike pri upravljanju sustavima umjetne inteligencije te također ističe temeljnu ulogu koju načelo predostrožnosti, sadržano u članku 191. UFEU-a, ima pri analizi rizika i upravljanju rizicima; poziva da se primjereno reagira na potrebu za odgovarajućim pristupom zaštiti podataka i rješavanju pitanja rizika povezanih s hakiranjem i kiberkriminalitetom;
6. napominje da je u skladu s trenutačnim propisima o sigurnosti proizvoda odgovoran proizvođač, osim ako se dokaže suprotno, dok je teret dokazivanja na proizvođačima i/ili programerima; naglašava da bi se tim načelom trebali obuhvatiti i proizvodi koji se temelje na umjetnoj inteligenciji; preporučuje da u slučajevima kad se dokaže da proizvođač i/ili programer nije odgovoran, operater koji ima viši stupanj kontrole od vlasnika ili korisnika stvarnog proizvoda ili usluge opremljene umjetnom inteligencijom treba biti stranka za koju se smatra da može najbolje upravljati rizicima te bi se stoga teret dokazivanja trebao prebaciti na operatera; napominje da bi svaku obvezu trebao ispunjavati onaj subjekt koji može najbolje riješiti pitanja rizika; naglašava da je pristanak potrošača temeljno načelo za razvoj usluga prijevoza koje se temelje na umjetnoj inteligenciji; potiče Komisiju da uspostavi načine certificiranja takvih usluga; napominje da je za zaštitu građana i poslovnih subjekata Unije koji se koriste tehnologijama umjetne inteligencije potrebna jasna podjela odgovornosti između raznih uključenih strana, bez obzira na to imaju li one sjedište u Uniji ili nemaju (izvanteritorijalni učinak);
7. naglašava da je potrebno zajamčiti barem jednaku razinu sigurnosti proizvoda kakva trenutačno postoji, uzimajući u obzir i cilj Unije koji se odnosi na postizanje nulte stope smrtnih slučajeva u prometu (Vision Zero), kako bi se žrtvama nesreća olakšao pristup pravnim lijekovima, izbjeglo povećanje trenutačnih troškova sudskih postupaka te pravna nesigurnost, posebno za poslovne subjekte koji svoje proizvode stavljaju na tržište u Uniji i svijetu; u tom smislu ističe potrebu za brzom nadoknadom štete žrtvama bez obzira na lanac odgovornosti;
8. smatra da, unatoč razini automatizacije i integracije umjetne inteligencije u prometnim sustavima i vozilima, krajnja odgovornost uvijek mora biti na fizičkoj ili pravnoj osobi kako bi se zajamčila pravna sigurnost te istodobno potaknulo na ulaganja i pravilno korištenje tehnologije;
9. ističe da je važno osigurati da vozači budu dobro osposobljeni i da su uvijek u potpunosti upoznati s razinom automatizacije vozila i razinom vlastite odgovornosti te da bi trebali biti informirani o sustavima umjetne inteligencije u svojim vozilima i povezanim ograničenjima tih sustava kao što su aktivacija, deaktivacija ili kvar; štoviše, sustavi u vozilu trebali bi povremeno upozoravati vozača da je on odgovoran za praćenje stanja vozila te mu upućivati jasna upozorenja o ograničenjima sustava umjetne inteligencije; naglašava da se vozači ne mogu smatrati odgovornima ako se utvrdi da su se zakonito

služili sustavima potpuno automatizirane vožnje;

10. napominje da postoji potreba za uvođenjem tehnologije za snimanje događaja, koja će se koristiti u slučaju teških nesreća, uz puno poštovanje zakonodavstva o zaštiti podataka i privatnosti, te koja omogućuje pronalaženje odgovorne fizičke ili pravne osobe; ističe ključnu ulogu koju će za uvođenje umjetne inteligencije u područje mobilnosti imati pohranjivanje i razmjena podataka i upravljanje njima te naglašava da se uređaji za snimanje ni u kojem slučaju ne bi smjeli upotrebljavati kao trajni sustavi za praćenje; poziva na višu razinu istraživanja i razvoja s pomoću javnih i privatnih sredstava te na više ispitivanja kako bi se poboljšala sigurnost proizvoda i, kao rezultat toga, sigurnost prometa, ali i kako bi se barem pružili konkretni podaci koji pomažu daljnjem razvoju; napominje da su za smanjivanje broja nesreća na minimum potrebna najsuvremenija infrastruktura i inteligentan prometni sustav koji funkcionira na temelju ažuriranih i jasnih podataka koje je lako tumačiti;
11. poziva na daljnju analizu potrebe za prilagodbom Direktive 2006/126/EZ Europskog parlamenta i Vijeća² i Direktive 2009/103/EZ Europskog parlamenta i Vijeća³ zbog automatiziranih funkcija vozila; potiče Komisiju na provedbu periodičnog ocjenjivanja europskog regulatornog okvira za promet kako bi se osiguralo da se njime može odgovoriti na izazove u pogledu sigurnosti i odgovornosti povezane s integracijom tehnologija umjetne inteligencije; nadalje poziva Komisiju da razmotri mogućnost da se u zakonodavstvo Unije o sigurnosti proizvoda uvrste zahtjevi u pogledu rješavanja pitanja rizika za sigurnost koji nastaju zbog netočnih podataka;
12. ističe da sustave odgovornosti u slučaju nesreće ili kršenja prometnih propisa treba pažljivo osmisliti za svaku razinu automatizacije i integracije umjetne inteligencije te ih priopćiti korisnicima na jasan način kako bi se osigurao nesmetan prelazak s pune odgovornosti vozača na punu odgovornost proizvođača i operatera;
13. napominje da stupanj u kojemu se bespilotni sustavi u prometnoj mreži, kao što su automatizirana vozila i sustavi bespilotnih letjelica, mogu integrirati u kopnenu infrastrukturu i zračni prostor ovisi o brojnim promjenjivim signalima i uvjetima te o svim opasnostima ili preprekama na koje se može naići; napominje da će se takvim povećanjem upotrebe, posebno u gradskim područjima, stalno testirati postojeći sustav građanskopravne odgovornosti, zbog čega poziva na redovito ažuriranje digitalnih karata, sustava upravljanja prometom i pravila o razmjeni podataka, čime će se osigurati obvezni minimum i odgovarajući skup informacija i uputa za upotrebu proizvoda opremljenih umjetnom inteligencijom kao i informacija i uputa o cestovnoj mreži, te također poziva na pravilan razvoj i uvođenje sustava U-space; smatra da bi usredotočenost na čovjeka trebala biti temelj svakog ažuriranja i razvoja regulatornog okvira povezanog s automatizacijom i integracijom umjetne inteligencije u sektor prometa;
14. traži od Komisije da iznese smjernice kako bi se izbjegli fragmentirani regulatorni pristupi na nacionalnoj razini, uzimajući u obzir Direktivu 85/374/EEZ i postojeće

² Direktiva 2006/126/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 20. prosinca 2006. o vozačkim dozvolama (SL L 403, 30.12.2006., str. 18.).

³ Direktiva 2009/103/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 16. rujna 2009. u odnosu na osiguranje od građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe motornih vozila i izvršenje obveze osiguranja od takve odgovornosti (SL L 263, 7.10.2009., str. 11.).

nacionalne sustave odgovornosti; ističe potrebu za okvirom Unije za građanskopravnu odgovornost i naglašava da bi fragmentacija bila iznimno štetna za razvoj takvih tehnologija, za konkurentnost poslovnih subjekata u Uniji, posebno malih i srednjih poduzeća, te da bi ugrozila pravnu sigurnost i sigurnost i otežala brzu nadoknadu štete žrtvama; napominje da bi odgovornost trebao snositi onaj subjekt koji može najbolje riješiti pitanja rizika, nakon propisnog sudskog postupka;

INFORMACIJE O USVAJANJU U ODBORU KOJI DAJE MIŠLJENJE

Datum usvajanja	14.7.2020
Rezultat konačnog glasovanja	+: 49 -: 0 0: 0
Zastupnici nazočni na konačnom glasovanju	Magdalena Adamowicz, Andris Ameriks, José Ramón Bauzá Díaz, Izaskun Bilbao Barandica, Marco Campomenosi, Ciarán Cuffe, Jakop G. Dalunde, Johan Danielsson, Andor Deli, Karima Delli, Anna Deparnay-Grunenberg, Ismail Ertug, Gheorghe Falcă, Giuseppe Ferrandino, Mario Furore, Søren Gade, Isabel García Muñoz, Jens Gieseke, Elsi Katainen, Kateřina Konečná, Elena Kountoura, Julie Lechanteux, Bogusław Liberadzki, Benoît Lutgen, Elżbieta Katarzyna Łukacijewska, Marian-Jean Marinescu, Tilly Metz, Giuseppe Milazzo, Cláudia Monteiro de Aguiar, Caroline Nagtegaal, Jan-Christoph Oetjen, Philippe Olivier, Rovana Plumb, Dominique Riquet, Dorien Rookmaker, Massimiliano Salini, Barbara Thaler, István Ujhelyi, Elissavet Vozemberg-Vrionidi, Lucia Vuolo, Roberts Zīle, Kosma Złotowski
Zamjenici nazočni na konačnom glasovanju	Leila Chaibi, Angel Dzhambazki, Markus Ferber, Carlo Fidanza, Maria Grapini, Roman Haider, Alessandra Moretti

POIMENIČNO KONAČNO GLASOVANJE U ODBORU KOJI DAJE MIŠLJENJE

49	+
ECR	Angel Dzhambazki, Carlo Fidanza, Roberts Zīle, Kosma Złotowski
GUE/NGL	Leila Chaibi, Kateřina Konečná, Elena Kountoura
ID	Marco Campomenosi, Roman Haider, Julie Lechanteux, Philippe Olivier, Lucia Vuolo
NI	Mario Furore, Dorien Rookmaker
PPE	Magdalena Adamowicz, Andor Deli, Gheorghe Falcă, Markus Ferber, Jens Gieseke, Benoît Lutgen, Marian-Jean Marinescu, Giuseppe Milazzo, Cláudia Monteiro de Aguiar, Massimiliano Salini, Barbara Thaler, Elissavet Vozemberg-Vrionidi, Elzbieta Katarzyna Łukacijewska
Renew	José Ramón Bauzá Díaz, Izaskun Bilbao Barandica, Søren Gade, Elsi Katainen, Caroline Nagtegaal, Jan-Christoph Oetjen, Dominique Riquet
S&D	Andris Ameriks, Johan Danielsson, Ismail Ertug, Giuseppe Ferrandino, Isabel García Muñoz, Maria Grapini, Bogusław Liberadzki, Alessandra Moretti, Rovana Plumb, István Ujhelyi
Verts/ALE	Ciarán Cuffe, Jakop G. Dalunde, Karima Delli, Anna Deparnay-Grunenberg, Tilly Metz

0	-

0	0

Korišteni znakovi:

+ : za

- : protiv

0 : suzdržani

INFORMACIJE O USVAJANJU U NADLEŽNOM ODBORU

Datum usvajanja	1.10.2020
Rezultat konačnog glasovanja	+: 23 -: 0 0: 1
Zastupnici nazočni na konačnom glasovanju	Manon Aubry, Gunnar Beck, Geoffroy Didier, Angel Dzhambazki, Ibán García Del Blanco, Jean-Paul Garraud, Esteban González Pons, Mislav Kolakušić, Gilles Lebreton, Karen Melchior, Jiří Pospíšil, Franco Roberti, Marcos Ros Sempere, Liesje Schreinemacher, Stéphane Séjourné, József Szájer, Marie Toussaint, Adrián Vázquez Lázara, Axel Voss, Tiemo Wölken, Javier Zarzalejos
Zamjenici nazočni na konačnom glasovanju	Patrick Breyer, Evelyne Gebhardt, Kosma Złotowski

POIMENIČNO KONAČNO GLASOVANJE U NADLEŽNOM ODBORU

23	+
EPP	Geoffroy Didier, Esteban González Pons, Jiří Pospíšil, József Szájer, Axel Voss, Javier Zarzalejos
S&D	Ibán García Del Blanco, Evelyne Gebhardt, Franco Roberti, Marcos Ros Sempere, Tiemo Wölken
RENEW	Karen Melchior, Liesje Schreinemacher, Stéphane Séjourné, Adrián Vázquez Lázara
ID	Gunnar Beck, Jean-Paul Garraud, Gilles Lebreton
VERTS/ALE	Patrick Breyer, Marie Toussaint
ECR	Angel Dzhambazki, Kosma Zlotowski
NI	Mislav Kolakušić

0	-

1	0
GUE/NGL	Manon Aubry

Korišteni znakovi:

+ : za

- : protiv

0 : suzdržani